

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

У НУМАРЫ

АЭС паўстане сярод балотаў

Рэпартаж зь вёсак на сутыку Быхаўскага і Чавускага раёнаў, дзе будуецца беларуская АЭС. **Старонка 17.**

Брыгаднікі

...І вось ужо легенда беларускага Адраджэння называе іншага палітыка «мразьлю». Тыдзень у камэнтары Віталя Тараса. **Старонка 8.**

Апакаліпсіс пачынаецца

Зынкнуць лядовыя шапкі Арктыкі, Антарктыды, засухі і паводкі зменяць аблічча Зямлі. **Старонка 14.**

Эўра-2012: «Вось чаго можа дабіцца краіна, дзе ледзь не штогод адбываюцца рэвалюцыі»

У сераду выканайчы камітэт УЭФА прыняў рашэнне, што чэмпіянат Эўропы па футболе 2012 пройдзе на палах Польшчы і Украіны. Як Эўра-2012 адаб'ецца на Украіне і Беларусі?

Права прымаць чэмпіянат Эўропы па футболе 2012 г. прысуджана Украіне й Польшчы. Пра гэта абвясціў старшыня УЭФА Мішэль Пляціні на цырымоніі ў сталіцы Валі Кардыфе.

«Незалежная Украіна нарадзілася 15 гадоў таму. У нас цяпер зьявіўся шанец, гэта новы выклік лёсу, — скажаў адразу пасля абвяшчэння выні-

каў галасаванья старшыня Фэдэрэцыі футболу Украіны Рыгор Суркіс.

Супернікамі Украіны ды Польшчы на апошнім этапе былі Італія, а таксама Харватыя і Вугоршчына. На першым этапе былі адсеяніяя заяўкі Туреччыны ды Грэцыі.

Працяг на старонцы 2.

Цэнтар цяжару

Павал Севярынец: Сёння гэта кляштар бэрнардынаў. Старонка 12.

Эўра-2012: «Вось чаго можа дабіцца краіна, дзе ледзь не штогод адбываюцца рэвалюцыі»

Працяг са старонкі I.

Як ведама, на прыняцьці рашэнья ў сераду ўлічваліся перадусім рэкамэндацыі камітэту ЎЭФА ў нацыянальных зборных ды адмысловая справаздача ЎЭФА, што дае ацэнку транспартнай систэме, інфраструктуры, прайным аспектам, умовам жывіцця і бясіспекі.

Лёс чэмпіянату Эўропы 2012 г. вызначалі 12 чалавек. Акрамя Пляціні, гэта прадстаўнікі Нямеччыны, Турцыі, Нарвегіі, Гішпаніі, Ангельшчыны, Галінды, Кіпру, Мальты, Партугаліі, Румыніі й Рәсей.

Украіна і Польшча атрымалі сем галасоў з дванаццаці, перамогши ў першым туры галасавання.

Рассейскі футбольны саюз плянуе падаць заяўку на правядзенне чэмпіянату Эўропы ў 2016 г., і атрыманыне права на яго ў 2012 г. Украінай і Польшчай зынікае шанцы Рәсей.

Украіна ж атрымала чэмпіянат Эўропы, нягледзячы на палітычную барацьбу ў гэтай краіне.

Напярэдадні ж, падмацоўваючы польска-ўкраінскую заяўку, презыдэнт Украіны Віктар Юшчанка заявіў, што з аптымізмам глядзіць на вырашэнне задачаў, што стаяць пе-рад краінай, у сувязі з чэмпіянатом.

«Заплўніваю вас, празь пяць гадоў Украіна і Польшча зробяць тое, што пры іншых абставінах ня здолелі б зрабіць і за паўстагодзьдзя. Дзеля гэ-

тае ідэі аб'ядналіся ўсе — простыя людзі, бізнесоўцы, палітыкі».

У Польшчы матчы маюць праісьці ў Гданьску, Познані, Варшаве і Ўроцлаве, а ва Украіне — у Кіеве, Данецку, Днепрапрэсаўску і Львове.

PM; паводле gazeta.ru

Камэнтары

Багдан Арлоў, заўзятар, аўтар беларуска-расейскага слоўніка спартовых тэрмінаў: «Найперш хацелася б павіншаваць нашых суседзяў. Спадзяюся, што калісьці й мы аб'яднаем намаганыні з Балтыяй, каб правесыці такі турнір».

Сяргей Аляхновіч, спартовы журналіст: «Спадзяюся, між Беларусью і Украінай да гэтага часу яшчэ ня будзе відавага рэжыму, і беларусы змогуць вольна паглядзець на эўрапейскіх зорак».

Сяргей Канашыц, спартовы аглядальнік «Беларусь сёгдні»: «Гэта шыкоўна, што чэмпіянат пройдзе ва Ўсходній Эўропе! Да Украіны і пешшу можна праісьціся. Таксама гэта дадатковы стыmul для беларускіх футбалістаў трапіць на Эўра-2012. Відавочна, што гэта і палітычны крок. Гэта бонус для Украіны за палітычныя падзеі, што там адбываюцца».

Юры Чавусаў, палітоляг: «Рашэнне выкананічага камітэту ЎЭФА разъбівае ўшчэнт камэнтары нашага тэлебачання, што ў Эўропе нас нікто не чакае. На поўнач ад Беларусі праходзіць чэмпіянат сьвету па хакеі

[Латвія-2006], балтыйскія краіны ўжо ў Эўрасаюзе. Украіна будзе прымчаць чэмпіянат Эўропы па футболе і, напэўна, неўзабаве далучыцца да ЭС. А Беларусь... сядзіць з іміджам апошній дыктатуры Эўропы».

Сяргей Шчурко, журналіст газэты «Прэсебол»: «Радуюся, што ва Украінскай фэдэрацыі футболу хапіла разуму аб'яднаць свае намаганыні з Польшчай, каб правесыці Эўра-2012. Чамусыці ў беларускай фэдэрацыі такіх думак не ўзынікала. Там увогуле рэдка калі думаюць. Для ўсёй Украіны гэта будзе моцны эмацыйны ўсплеск. Гэта прыклад таго, чаго можа дабіцца краіна, дзе ледзь не штогод адбываюцца рэвалюцыі, як кажуць па нашым тэлебачаньні».

Апытаўшыся Зыміцер Панкавец

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Беларусь: ні Эўропа, ні Расея

Меркаваны беларускіх эліт

27 красавіка (пятніца) у сядзібе БНФ «Адраджэнне» (вул. Варвашэні, 8) адбудзеца прэзентацыя кнігі варшаўскага выдавецтва «ARCHE» «Беларусь: ні Эўропа, ні Расея. Меркаваны беларускіх эліт». Створанае з удзелам 30 палітычных, грамадзкіх і культурных дзеячоў Беларусі (Вольга Абрамава, Вячаслав Кебіч, Аляксандар Мілінкевіч, Сяргей Касцяян, Валеры Фралоў, Усевалад Янчэўскі ды інш.), выданье адлюстроўвае погляды беларускай эліты на пытаныне месца Эўропы і Рәсей ў нацыянальной ідэнтычнасці беларусаў. Пачатак а 17.00. Уваход вольны».

Лукашэнку запрасілі на «Чарнобыльскі шлях»

Аргкамітэт «Чарнобыльскага шляху» запрасіў А.Лукашэнку прыняць удзел у жалобным мэрапрэымстве, а таксама даць спраўваздачу аб ліквідацыі наступстваў катастрофы. Ліст падпісаў старшыня аргкамітету прафесар Іван Нікітчанка.

Арганізатары хочуць пачаць ма-ніфестацію 25 красавіка а 18-й ад плошчы Якуба Коласа і скончыць яе мітынгам каля Нацыянальнай бібліятэкі. Адпаведная заяўка па-дадзеная ў гарвыканкам.

МБ

Эўрапейцы прымірылі апазыцыю

У часе канфэрэнцыі «Пазытыўная альтэрнатыва для Беларусі ёсць грамадзянін», якая праходзіць у Вільні пад эгідай Рады Эўропы, лідэры апазыцыі прыйшлі да кампромісу ў справе Кангрэсу дэмакратычных сілаў.

Вырашана правесці Кангрэс дэмакратычных сілаў да канца вясны. Склад дэлегатаў Кангрэсу будзе пашыраны за кошт дэлегатаў першага Кангрэсу і вядомых асобаў. Паўнамоцтвы дэлегатаў, абраных шляхам збору подпісаў, будуць правераныя спэцыяльнай камісіяй.

Кангрэсу будуць папярэднічаць сем рэгіянальных сходаў. На разгляд тых сходаў будуць прапанаваныя пытанні, якія не змагла вырашыць пагаджальная камісія. Рашэнні гэтых сходаў будуць абавязковымі для ўсіх. У кожным з іх будуць удзельнічаць 100-150 чалавек. Калі на чатырох з сямі сходаў большыня вырашыць абраць новага лідэра (на гэтым настойвае Мілінкевіч), рашэнне будзе выкананае.

**Мікола
Бугай**

Ван дэр Ліндэн хоча чаго-небудзь дачакацца

«Цяпер чарга беларускіх уладаў прадэманстрацаць сваё жаданьне стаць бліжэй да эўрапейскіх структур і Рады Эўропы, — заявіў у адказ на пытаньне агенцтва БелаПАН старшыня Парламенцкай асамблеі Рады Эўропы Рэнэ ван дэр Ліндэн 16 красавіка ў Страсбургу. — Пакажыце сваю добрую волю і сваё жаданьне стаць членам велізарнай эўрапейскай сям’і».

Ван дэр Ліндэн таксама нагадаў, што падчас візыту ў Менск у інтэрвію праграмме «Панарама» ён меў магчымасць «публічна выказаць сваё меркаваньне аб недапушчальнасці наяўнасці палітзняволеных у краіне» і аб tym, што вы-

бары «не былі свободнымі і сумленнымі». Пры гэтым ван дэр Ліндэн прызнаў, што аўтары праграмы «трошкі маніпулявалі» пры перакладзе яго слоў з англійскай на расейскую. «Але тыя, хто разумее маю англійскую, маглі праслу-

Мілінкевіч прапанаваў адкрыць Эўрапейскія цэнтры ва ўсіх ВНУ

На ягоную думку, Рада Эўропы і Эўрасаюз павінныя вылучыць беларускаму ўраду прапанову адкрыць у ВНУ такія офісы. На думку Мілінкевіча, яны могуць быць створаныя на ўзор Цэнтру эўрапейскай дакументацыі ды інформацыі пры БДУ, але ва ўсіх ВНУ Беларусі і каардынаваныя прадстаўнікамі Эўропы.

хаць інтэрвію ў арыгінале», — сказаў ван дэр Ліндэн.

У арыгінале прамовы гучала выказваньне аб «зъняволеных, якія лічачца палітычнымі» («prisoners considered as political prisoners»), а ў перакладзе — аб «палітычныя презыдэнта».

«300 спартанцаў» у Беларусі забаранілі на просьбу Ірану

Амэрыканскі фільм «300 спартанцаў» Зака Снайдэра ішоў у Менску толькі два тыдні (ад 22 сакавіка да 5 красавіка) ў кінатэатрах «Кастрычнік», «Масква», «Аўрора» і прыносіў добрыя зборы. У іншых кінатэатрах гораду яго ня будзе — такое рашэнне прыняла экспертычная камісія пры Міністэрстве культуры. Ра-шэнне прымалася пры

ўдзеле міністра Уладзімера Мацвеічuka, а інцыдэнт паўстаў у сувязі са зваротам іранскіх уладаў. Дэпутаты іранскага парламенту накіравалі ліст міністру замежных спраў з патрабаваннем выразіць пратэст з нагоды паказу антыіранскага, на іх думку, галівудзкага фільму.

АК

МБ

Заснаваная прэмія імя Вацлава Гаўся

Яе будуць уручыць беларускамоўным выкладчыкам ВНУ. Асноўнай мэтай гэтай прэміі будзе маральная падтрымка людзей, якія выкладаюць па-беларуску фізыка-матэматычныя, прыродазнаўчыя, юрыдычныя і іншыя дысцыпліны, якія рэдка ва ўніверсітэтах чытаюцца па-беларуску. У склад прэміяльной рады ўваішлі старшыня Таварыства беларускай школы Алесь Лозка, старшыня Асацыяцыі беларусісту Сяргей Запрудзкі, Алена Макоўская, Лявон Баршчэўскі, Яраслаў Крывой, Віталь Алісёнак.

Каб узяць удзел у конкурсе, трэба да 15 траўня падаць заяўку на e-mail: lastouski@gmail.com ці на паштовую скрынку: 220029 Менск, а/c 64. Форму падачы заяўкі можна знайсці па i-адrase: nastaunik.info/lastouski.

За перайменаваньне Сувораўскага

Група грамадзянін выступіла з ініцыятывай перайменаваць Сувораўскае вайско-вае вучылішча ў вучылішча імя Канстанціна Астроска-га. Распачаты збор подпісаў пад пэтыцый на імя Сяргея Сідорскага і міністра абароны Леаніда Мальца-ва.

Лукашэнка: «Буду рыхтаваць

Аляксандар Лукашэнка даў прэс-канфэрэнцыю для кіраўнікоў беларускіх СМІ. Яна праходзіла ў будынку Нацыянальнай бібліятэкі, на яе было акрэдытавана 30 прадстаўнікоў прэсы, пераважна дзяржаўнай. Сэнсацый не прагучала. Найбольшай быў хіба ўдзел рэдактараў некалькіх недзяржаўных СМІ і магчымасць для іх задаць пытанні. Самай загадкавай фразай быў адказ на пытанне пра пераемніка: «Што да пераемніка, то буду рыхтаваць самага маленъкага унікальны расьце чалавек».

Напачатку А.Лукашэнка адзначыў, што па «пэўных прычынах» гэтая прэс-канфэрэнцыя адмінялася, і сказаў, што «прэзыдэнт абавязаны сустракацца з прадстаўнікамі прэсы». Ён пачаў прэс-канфэрэнцыю з заявы, што беларуская эканоміка пераадолела наступствы росту цэнаў на энэрганосьці. Далей быў нападкі на апазыцыю. З словаў А.Лукашэнкі, беларускае грамадзтва перайшло ў стадыю, калі «нашу стабільнасць ніхто не зламае».

Ніякіх прынцыпова новых заяваў на прэс-канфэрэнцыі не прагучала. А.Лукашэнка пацвердзіў палітычныя і культурныя пазыцыі, якія гучалі раней. Сюрпрызам стала толькі заява, што А.Лукашэнку прапаноўвалі купіць 25% акцыяў «Беларуськалію», але ён не пагадзіўся. А загадкай — выказванье пра пераемніка: «Што да пераемніка, то буду рыхтаваць самага маленъкага, унікальны расьце чалавек».

Ад адказу на пытанне рэдактара «Народнай волі» аб вяртаныні незалежнай прэсы ў распаўсюд А.Лукашэнка фактычна сышоў. Прагучалі супяречлівія і доўгія выказванні, пасля чаго ён уступіў у доўгі разыяволены дыялёг з Ёсіфам Сярэдзічам.

Агульны тон размовы быў спакойны, распружаны, у чымсьці нават прымірэнчы — у параўнанні з некаторымі ранейшымі выступамі. Так, нібыта А.Лукашэнка стварае сабе новы імідж.

Прапануем пераказ асноўных выказванняў А.Лукашэнкі.

Пра палітычную эліту і эканамічную ситуацыю

Я адчуваю сябе камфортна ва ўладзе, можа, я і не зусім адэкватна ўспрымаю працэсы ў краіне, але я ведаю, куды мусіць ісьці краіна, каб развязвацца. Я больш баяўся за эканоміку, а не за палітычную стабільнасць, яе ўжо ніхто ня зломіць. Але і ў эканоміцы мы ўсё разылічылі, бо ведалі, што будзе такі ўдар па энэргапастаўках. Мы ведалі, колькі давядзенца заплаціць за газ, а колькі за нафту... Я таксама перажываю за банкаўскую систэму, шмат хто забіраў гроши з банкаў, але абавалу не адбылося. Нас выратавала палітыка накаплення «залатога» рэзэрву. На валютным рынку сёлета мы маем плюс, цяпер у нас легшы паказнік, чым у добрым мінулым годзе. Пра гэта хутка павертацца нават апазыцыйныя СМІ... Наш бюджет па даходах будзе перавыкананы. Гэта

— перамога. Мы цяпер не адчуваєм недахопу нафты на нашых нафтаапрацоўчых заводах. Наша эканоміка выстаіць, мы зробім тое, што заплянявалі.

Пра адносіны з суседзямі

Беларуская эканоміка падштурхоўвае мець добрыя адносіны з Захадам. Там агрэдантамі нашы інтарэсы. Аднак мы не пацерпім, калі Эўрасаюз прапаноўвае нам нейкі сьпіс мераў ад беларускіх уладаў, які дыктуе ім апазыцыя. Панукаць намі Эўропе не дазволім...

Захад кажа, што Дзень Волі прайшоў нармальна, але быў не зусім адпаведны момант... Дык у іх на Захадзе разганяюць вулічныя акцыі... Іх 400 чалавек у так званай апазыцыі было, так і засталося — гэта баевікі. Усяго апазыцыі паўтары тысячы са спачувающимі. І мы ім не дазволім гадзіць у цэнтры гораду... Мы

гатовыя да дыялёгу, але без усялякіх ультыматумаў. Калі не — то не. У нас ёсьць іншыя партнёры.

Пра незалежнасць

Мы ніколі ня будзем рэгіёнам Рэспублікі Беларусь не працягніць за цэны на нафту і газ сувэрэнітэт краіны. Год назад Пушын сказаў, што беларуская бядя ў тым, што Беларусь рэальная незалежная. Наша незалежнасць вытрымала ўдары і з боку Рэспублікі. Разам з тым нам трэба разумець, што беларуская незалежнасць будзе дорага каштаваць.

Пра прэзыдэнцкія амбіцыі ў Рэспубліцы

У Рэспубліцы няма нарматыўных баз, каб я стаў там прэзыдэнтам. Тым больш я маю такую самую пасаду ў Беларусі. Я маю тыя ж катэджы і самалёты, што і прэзыдэнт Рэспублікі. Ни трэба думачы, што я імкнуся стаць прэзыдэнтам Рэспублікі.

Пра саюз Беларусі і Рэспублікі

Без Саюзу з Рэспублікай нам няможна. Мы не павінны сышодзіць ад Рэспублікі. Нас піхаюць да гэтага саюзу нашы народы і гісторыя.

Пра пераемніка

У блізкай будучыні прэзыдэнтам Беларусі будзе Аляксандар Лукашэнка. Я клянуся вам, што ў сям'і мы не размаўлялем на гэту тэму. Калі вы кажаце пра Віктара, то ён сёньня і заўтра будзе слабейшы за мяне. Што да пераемніка, то буду рыхтаваць самага маленъкага: унікальны расьце чалавек.

Пра проблему Чарнобылю

Я ніколі не адмаўляўся ад міжнароднай дапамогі і прапаноўваў апазыцыі разам вырашыць чарнобыльскія проблемы. Але я ня ведаю, што

Павал Якубовіч і Юрый Казяйтка падчас прэс-канфэрэнцыі.

у пераемнікі самага маленькага»

яны будуть работы пры гэтым. Таптаць асфальт у Менску, ідучы «Чарнобыльскім шляхам»? Альбо яны на нешта яшчэ здольныя? Калі разам, то трэба ехаць у чарнобыльскія рэгіёны з канкрэтнымі справамі і не ававязковы хадзіць съедам за прэзыдэнтам. Можна частку грошай заходніх адпіліц, папрасіць Захад накіраваць грошы на чарнобыльскія праблемы, а не на дэмакратыю і свабоду, як яны патрабуюць.

Пра АЭС

Толькі дурань можа быць супраць пабудовы АЭС. Мы фактычна аб'яўляем тэндэр на будаўніцтва станцыі. Рэсіцы наўпраст кажуць — аж да разрыву адносінаў, калі вы на будзене з намі мець справу. Атамную станцыю мы пабу-

даем на выгадных для Беларусі ўмовах, у супрапоўніцтве з тымі, хто не выстаўляе нам палітычных умоваў.

Пра регістрацыю СМІ

Лягчэй зарэгістраваць выданье не будзе. Калі новае выданье захоча зарэгістраваць Якубовіч, праблем ня будзе, але ў іншых выпадках мы будзем шмат думаць. Тэлебачаныне і радыё ня будзе прыватизавацца. Распаўсюджваць незалежныя газеты мы ня будзем, але няхай пішуць і самі прадаюць. А каб пускаць кагосыці на радыё, патрэбныя вельмі сур'ёзныя ававязацельствы зь ягонага боку.

Пра сельскую гаспадарку

Мяне крытыкуюць, што ў

Александрыі Лукашэнка стварыў нейкі аграгарадок. Гэта Пракаповіч рабіў, яго за гэта і крытыкаваў, але ў той жа Александры звязвілася рэнтабельнасць сельскай гаспадаркі. І там працуць былыя працоўцы, а могуць жа ня пісь, і даяркі там атрымліваюць па 600-800 доляраў...

Пра эканамічныя выклікі

Мне прапаноўваюць прадаць пакет акцыяў мабільных кампаній «Бесту» і Velcom, я думаю над гэтым, бо гэта будзе выгадна дзяржаве, але прадацаць «Беларуськалій» і БМЗ я ня буду. Хоць мне і прапаноўвалі прадаць 25% «Беларуськалію». Вось якраз учора. Прапаноўвалі такія грошы, што страна называець,

намнога больш, чым «Газпром» прапаноўваў... Мы будзем прыватызаўваць толькі тыя прадпрыемствы, якім не дадаём рады...

Пра ўступленне ва Усясветнюю гандлёвую арганізацыю

Калі ўесь свет уступае ў УГА, а мы — не, то я ня бачу ніякай праблемы. Мы ж усё адно будзем працеваць па іхных правілах.

Пра бясьпеку на дарогах

Я займаюся гэтай праблемай. У нас усе кіроўцамі становіцца за тры месяцы, а калі спадніца карацейшая, то і яшчэ хутчэй. Мы несур'ёзна ставімся да гэтай праблемы.

**Зыміцер
Панкавец**

КАМЭНТАРЫ

Шоў з удзелам Сярэдзіча

Піша Барыс Тумар.

Прэс-канфэрэнцыя А.Лукашэнкі мае важную ролю — яна дэманструе грамадзянам, што ў нас ёсьць апазыцыйная прэса, што ў нас ёсьць свабода слова, што ў нас ёсьць падзел уладаў і кампэтэнцыі. Напраўдзе ў Беларусі даўно ў сутнасці няма ні таго, ні другога, ні трэцяга. Затое маем старанна памаліваны фасад. І важную для легітымациі рэжыму частку гэтага сымулякру стварае так званая незалежная прэса. «Так званая», таму што абмежаваная самацэнзурай, забаронай распаўсюдом, недаступна 97% насельніцтва, зьведзеная да мізэрных тыражоў, але нават і гэтага падалося мала — вышынінутая ў неправавое поле, пакінутая існаваць у ім на страх і рызыку выдаўцоў і аўтараў, бо ўлады разумеюць, што гэта самы эфектыўны спосаб кантролю за

прэсай і, дазвольце некарэктную мэтафору, русіфікацыі яе мэнтальнасці — я маю на ўвазе тут і мову, а ператварэньне паўнапраўнага грамадзяніна ў бяспраўнага, запуганага халопа.

Няможна вінаваціць прэсу — яна якраз-такі ў гэтых умовах, з апорай на патрыётаў-чытачоў, робіць немагчымае, часам на мяжы геройства.

Прэс-канфэрэнцыі з Лукашэнкам — гэта ўсяго толькі момант, кароткі эпізод безабароннага жыцця па-за законам. Журналісты паставілі ў псыхалігічны ўмовы, калі ім бісконца цяжка гаварыць сваім языком, калі няма як нармальна рэагаваць.

Скажам, у чацвер Лукашэнка абвінаваціў незалежныя газеты, што яны пішуть горш, чым «Маскоўскі камсамолец», бязглудзіці,

парушаюць закон, пісалі, што ў кіраўніка дзяржавы быў запой. Цяжка адказваць на агульныя абвінавачваныні. Але цікава было бы спытацца ў аўтара выказванняў, у якіх канкрэтна газетах пісалі пра запой? Дык вось, задаваць падобнага кшталту канкрэтныя пытанні на падобных сустрэчах не ўдаецца.

Пасяль папярэдняга гэткага шоў многія журналісты напісалі, што на прэс-канфэрэнцыі папросту няма сэнсу хадзіць, бо ты ствараеш ілюзію пытанняў, а напраўдзе ўдзельнічаш у зрэжысіраваным сэансе прамывання мазгіў.

Вы так кажаце, бо вас ня клічуць, — падумаў сабе хтосьці з запрошаных. А мы ганарымся, што нас ня клічуць, у нашай сітуацыі гэта высокая ацэнка, — пярэчылі крытыкі.

Так ці інакш, рэдактары абранных СМІ зноў вырашылі: варта.

Думаю, мэтр беларускай прэсы Ёсіф Сярэдзіч ведае, што робіць, і мае

Працяг на старонцы 6.

Фатальная боязь эфекту даміно

Піша Аляксандар Класкоўскі.

Але ў невялікай і ня надта багатай на рэсурсы краіне цяжка выбудаваць ідэальную дыктатуру. Як ні выкарчоўрай альтэрнатыву. Бо ў каардынатах сусъветнага рынку Беларусь — гэта малая адкрытая эканоміка.

Таму і прагучала: нашу палітычную стабільнасць «ужо нікто ня зломіць», а вось эканоміка, маўляў, раз-пораз падкідвае падставы для трывогі.

Выгледае на тое, што першы шок ад несяброўскіх контаткаў на газ і нафту сапраўды прайшоў (толькі крыўда не згасае). Але ж эканоміка — рэч дастатковая інэрцыйная, негатыўныя трэнды вылупаюцца не адразу. Так што болей сур'ёзныя наступствы «ўдару з усходу» могуць вылезыць бокам праз нейкі час. Градыент падвышэння цэнаву на энэрганосібіты не абяцае спакойнага жыцця.

Пакуль што ў рэзэрве — кропкавы продаж «фамільнага срэбра». Улада не плянует систэмных рынковых реформаў. Лукашэнка прызнаўся: атачэнне раіла яму пайсьці на такія крокі пад маркай падаражэння энэрганосібітаў. Але засыпрага абрынуць систэму, гэтая пэрманэнтная боязь эфекту даміно, аказалася

мапнейшай, чым спакуса запусціць мэханізмы рынкавай трансфармацыі.

Мне падалося паказальным прызнаньне, што ў крытычныя моманты эканоміку даводзілася адпускатць ў вольны дрэйф, каб не напшодзіць. То бок ёсьць адчуванье, што дырыжызм на лепшы мэтад, але ж, пакуль умовы дазваляюць, лепей трymаць ўсё ў кулаку.

Раман з Захадам ня вытанчыўся. «Мы гатовы да дыялёгу, але без усялякіх ультыматумаў». Калі не — то не. У нас ёсьць іншыя партнёры». Пад ультыматумамі маецца на ўвазе ўсё тое, што тычыцца дэмакратызацыі. Іншыя партнёры — Вэнесуэла, Іран, Эміраты, карацей, «вялікая дуга» тых дзяржаў, лідэры якіх не «зацыклены» на правах чалавека. Што ж да Захаду, дык тут разылік на ягоны прагматызм. Напрыклад, замова на праект АЭС — гэта мільярды эўра. Выбірайце: або эфэмэрныя прынцыпы, або жывыя гроши!

Карацей, лібералы могуць расслабіцца. Свята на іхній вуліцы ў агляднай перспектыве не прадбачыцца. Выказваны афіцыйнага кіраўніцтва ў пытаннях дачыненняў з апазыцыяй і незалежнай прэсай спадзеваў на адлігу не даюць.

Апазыцыі апрыёры адмаўляеца ў канструктыўнасці. Таму любыя заклікі тытульнай апазыцыі да супрацы выглядаюць марным лямантам у пустэльні. А любыя мадыфікацыі ейнай стратэгіі (ад рэвалюцыі — да эвалюцыі і г.д.) будуть заставацца экзэрсісамі для ўнутранага трэнінгу, пакуль яна, апазыцыя, ня стане ўяўляць з сябе грэзнай сілы, зь якой мусіш лічыцца воленс-ноленс.

Да прэсы непрыхаванае патрабаваныне — ляльнасць. Зноў жа тут бачацца праблемы мэнтальнага ўзроўню. Лёгіка цяперашніх улады жорстка вызначаеца яе звышзадачай — самазахаваныне любым коштам. Беларуское кіраўніцтва выказвае шчырае неўразуменыне што да дзівакіх ўмоваў Эўразіязу: ну як можна, напрыклад, прыграваць на грудзях зъмяю ў выглядзе непадконтрольнай прэсы?

Але падмурак систэмы, якім бы трывалым ён ні здаваўся, — гэта толькі высока ў віраваныні сусъветнага рынку, глябальнае палітыкі ды інфармацыйных пльняй. Паступовая зрозія падушыкам вонкавых чыннікаў падаеца на сёньня самым імаверным сюжэтам. На нейкім этапе гэта можа сапраўды прывесці да эфекту даміно.

гэтым выпадку, прэс-канфэрэнцыі. Журналіст не павінен на прэс-канфэрэнцыі нечага прасіць. Прэс-канфэрэнцыі існуюць не для таго. Яны існуюць, каб задаваць пытанні. Які пусты ў сэнсе атрыманага матэрыялу, але пры гэтым прынізлівы для прафэсійнага гонару і рэпутацыі вынік мелі тры пытанні-просьбы недзяржаўных рэдактараў. І які бліскучы журналісцкі матэрыял сп. Сярэдзіч атрымаў з адзінага пытання-пытання: аб пераемніку.

Чаму так? Яшчэ ў таму, што постсавецкія палітыкі лепш за прафэсійныя кодэксы і, на жаль, нават лепш за Канстытуцыю, дагэтуль разумеюць іншыя кодэксы, які зводзіцца да квінтэсэнцыі: ня вер, ня бойся, не прасі. Гэта, дарэчы, і самая адэватная стратэгія выжыванья ў стане бяспраўнасці і безбароннасці.

Шоў з удзелам Сярэдзіча

Працяг са старонкі 5.

рацыю, калі прымае такія выклікі, нават калі цябе запрашаюць на піар-акцыю дыктатуры.

Ёсьць сэнс ва ўсім тым, што робіць наша жыццё нармальнейшым — больш адпаведным нашым чаканням ад яго. Ёсьць сэнс у тым, каб прэс-канфэрэнцыі былі. Ёсьць сэнс у тым, каб у іх бралі ўдзел усе ахвотныя. Ёсьць сэнс у тым, каб пытанні задаваліся і на іх гучалі адказы. З учараўняга шоў разумны слухач шмат чаго пачэрпнуў.

Што БелАПАН «ня вельмі кепскіе агенцтва».

Радыё — гэта «вельмі моцныя

абавязацельствы».

Закон мае адно дзеяньне для Якубовіча, і другое — для Ліпая.

Усе роўня, але ёсьць раўненшыя.

Кіраўнік дзяржавы жыве ў сувесце, створаным такі намі, незалежнымі СМІ, хоць для грамадзянаў старанна малюеца іншыя карціна сівету.

Усё рацыянальнае варты. Прыкрасы выклікаюць тыя моманты ў нашых паводзінах, якія не набліжаюць беларускую рэчаіснасць да нармальнасці. Каб ня шкодзіць самому сабе, каб не складаць у спажыўцу нашай інфармацыйнай прадукцыі памылковых уражанняў, трэба кожнаму з нас дзеянічаць у адпаведнасці з законамі жанру, у

Ракава й Чубрык: Перамены непазъбежныя

Эканамісты Алена Ракава і Аляксандар Чубрык прааналізавалі уплыў росту цэнаў на энэргарэсурсы на беларускую эканоміку. Вынікі сваіх дасьледаваньняў яны апублікавалі на сایце «Наша думка».

Яны адзначаюць, што сёлетні скакок цэнаў — гэта яшчэ не мяжа, у бліжэйшыя гады ситуацыя будзе толькі пагаршацца: у 2011 г. беларусы пачнуть атрымліваць газ па ёўрапейскіх коштах, а мыта на нафту для нашай краіны ўзрасце праз два гады да 35,6% ад памеру дзеючага ў Ресеi мыта.

На думку А. Ракавай і А. Чубрыка, гэтыя змены нэгатыўна адб'юцца на дынаміцы эканамічнага разьвіцця і запатрабуюць карэктроўкі эканамічнай палітыкі.

Рост эканомікі цягам апошніх гадоў у найбольшай ступені абавязаны танным энэрганосбітам і магчымасці рээкспартаваць нафтапрадукты. Кошт тысячы кубамэтраў расейскага газу для Украіны быў удвая вышэйшим, чым для Беларусі.

Доля нафтапрадуктаў у экспарце летасць складала каля 40% (у 2002 г. толькі 18%), што прынесла краіне прыбытак каля \$3 млрд. Гэта дазволіла ўраду падвышаць заробкі і не рэфармаваць эканоміку. У выніку такога субсыдывання «незаўажанымі»

заставаліся залежнасць беларускага экспарту ад канюнктуры на зынешніх рынках, а таксама зыніжэнне канкурэнтаздольнасці айчынных тавараў.

Вынікі перамоваў па энэрганосбітах аказаліся кампраміснымі, што зрабіла наступствы падаражаньня менш балючымі. Аднак адчуяцца яны ўжо ў бягучым годзе. Выдаткі бюджету павялічыліца за кошт дадатковага субсидыявання сельскай гаспадаркі, ЖКГ і энергетыкі, а таксама за кошт павелічэння аўтомульгаў ільготаў.

Для вырашэння праблемы падтрымання стабільнага валютнага курсу Нацбанк і Міністэрства фінансаў праводзяць актыўную працу па прыцягненні рэурсаў на зынешніх рынках. Вядуцца перамовы аб магчымасці атрымання ў Ресеi стабілізацыйнага крэдыта ў памеры 1,5 млрд. даляраў ЗША. Вялася таксама гаворка пра прыцягненне вялікіх крэдытаў з Кітаю, а таксама з дапамогаю Raiffeisen Bank. Атрыманне адмысловага крэдыта нафты рэйтингу дазволіла Беларусі разылічваць на грошовыя займы.

Захады па зыніжэнні энэргаёмістасці эканомікі могуць даць эффект у сярэднетьэрміновай пэрспектыве. Аднак сёньня расейскі пакупнік, чыі дабрабыт паступова ўзрастает, пачынае губляць цікавасць да беларускіх тавараў. І гэта, разам з вытворчасцю уласна расейскіх замяняльнікаў беларускіх тавараў, стварае асноўны выклік для беларускіх вытворцаў. Непримальнай залежнасцю ад расейскага рынку, што сталася прычынаю палітычнага шантажу з боку Ресеi, рабіць неабходным выхад беларускай прадукцыі на альтэрнатыўныя рынкі.

Новая ситуацыя, што склалася на пачатку году, можа прывесці да непасыльдоўных крокоў у бок лібералізацыі эканомікі праз прыцягненне замежных інвестыцый і частковай прыватызацыі дзяржмаёмасці.

Іншага спосабу кампэнсаваць дэфіцит эканамісты не прадбачаць. Толькі сёлетнія павышэнні цэнаў нафты выкліча дадатковыя вытраты бюджету на меншыя за 0,8 млрд даляраў, а газу — на 0,4 млрд.

Сямён Печанко

Беларускую нафтаперапрацоўку чакаюць новыя праблемы

У найбліжэйшай і сярэднетьэрміновай пэрспектыве беларускую нафтаперапрацоўку чакаюць новыя складанасці, лічыць генеральны дырэктар дасьледчай групы «Петрамаркет» (Расія) Якаў Рудэрман. Паводле ацэнак Я. Рудэрмана, ситуацыя можа ўскладніцца ўжо пасля 1 чэрвеня, калі экспартная мыта на нафту дасягне ў Расіі 200 даляраў за тону. Апрача таго, недагрузка беларускіх НПЗ можа ўзьнікнуць пасля будаўніцтва Расіяй новых трубаправодаў: «Унеча—Прыморск» у абыход

Беларусі, а таксама нафтаправоду «Усходняя Сібір — Ціхі акіян».

Паводле БелАПАН

Асваеныне радовішчаў нафты — аснова замежнай палітыкі Беларусі

Пра гэта заяўлі 12 красавіка в.а. старшыні канцэрну «Белнафтакім» Міхаіл Асіпенка па практичнай канфэрэнцыі «Беларуская нафтавая галіна ўчора, сёньня, заўтра». Экспарт нафтапрадуктаў з Рэспублікі Беларусь. Беларуская нафтаперапрацоўка». У пэрспектыве, мяркуе ён, пастаўшчыкамі нафты для Беларусі будуть ня толькі

Расія, але і Азэрбайджан, Вэнесуэла.

**Паводле
БЕЛТА**

Попыт на валюту зноў дасягнуў рэкорднага ўзроўню

На мінулым тыдні попыт на далары ЗША на Беларускай валютна-фондавай біржы, роўны \$97,3 млн, зноў перавысіў прапанову, якая склала \$86,4 млн. Таксама на мінулым тыдні, паводле звестак БВФБ, попыт на ўрэ дасягнуў рэкорднага ўзроўню — €117,661 млн, аднак Нацыянальны банк не задаволіў яго спаўна, таму аўтаматично ўзроўні і склаў €18 млн.

МБ

Афіцыйная статыстыка: крыйзіс збыту ў харчовай прамысловасці

Валавы ўнутраны прадукт у Беларусі ў студзені-сакавіку 2007 года ўзрос на 8,4% да ўзроўню студзеня-сакавіка 2006. Пра гэта паведамілі ў Міністэрстве статыстыкі і аналізу.

Аб'ём прамысловай вытворчасці вырас на 5,9%. Выпуск спажывецкіх тавараў — на 2,9%. Пры гэтым вытворчасць прадуктаў збыту зменілася на 5,1% (прагноз росту на год — 9-10%).

Узровень рэнтабельнасці за два першыя месяцы году склаў 11,8% пры прагнозе на год 14,5%.

МБ

Брыгаднікі

... | вось ужо інтэлектуальная супольнасьць гатовая чытаць гнусныя чуткі, зь якога б съметніка тыя чуткі ні паходзілі. | вось ужо на палітычным сайце друкуецца ананімка. | вось ужо легенда беларускага Адраджэнья называе іншага палітыка «мраззю». Пра белнэт піша Віталь Тарас.

«Вам не западло?»

Цэнтар прававой абароны пры ГА «Беларуская асацыяцыйя журналістаў» падрыхтаваў сваё заўагі да праекту закону «Аб інфармацыі, інфарматызацыі і абароне інфармацыі». (Закон яўна пісалі не журналісты.)

Сярод іншых навацыяў, распрацаваных дэпутатамі палаты прадстаўнікоў, юрысты БАЖ звяртаюць увагу на артыкул 39 праекту закону, дзе гаворыцца, што «можа быць прадугледжана абавязковая ідэнтыфікацыя асобаў, якія прымаюць удзел у інфармацыйным абмене, з выкарыстаннем інфармацыйных сетак». Паводле юрыстаў, ёсць небяспека, што пад «абаронай інфармацыі» маецца на ўзве вызначэнне кожнага карыстальніка інфармацыйнымі рэсурсамі, у тым ліку, магчыма, і інтэрнэтам.

У гэтай сувязі ўспамінаецца анэкдот пяцігадовай даўніны. Ідзе прэсавая канферэнцыя прэзыдента Рэспублікі Беларусь. Праз інтэрнэт паступае ананімнае пытаньне: «Вам не западло, Уладзімір Уладзіміравіч, прымаць пытаньні ад ананімаў?» Адказ: «Не, уладальнік Пр-адрасу 212.98.173.150, SML, правайдэр «Мэдиякамс», Санкт-Пецярбург, вуліца Малая Франтанка, 10, кватэра 29, Сідараў Васіль Пятровіч, не западло».

Сёння ўжо ня съмешна. Спэцслужбы Рэспублікі падрыхтавалі праект закону, амаль аналягічны таму, што разглядаецца цяпер у Беларусі. Мэта? Ну, зразумела ж, барацьба з тэарызмам. У інтэрнэтах законапаслухміных мірных грамадзянаў.

Расейскі інтэрнэт — «рунэт» — пачаў развівацца раней за белнэт і сёння налічвае дзясяткі мільёнаў карыстальнікаў. Зона рунету лічыцца апошнім зонай у пущнікай Рэспублікі,

вольнай ад дзяржаўнай цэнзуры. Вызначыць кожнага зь іх, зразумела, — шмат клопату для спэцслужб. Тому яны досыць даўно і паспяхова выкарыстоўваюць іншыя мэтады ў барацьбе з іншадумствам у сециве. У расейскім інтэрнэце нарадзіўся новат асобы тэрмін — брыгадніцтва. Акурат чатыры гады тому на сайце www.vestnik.com (а пасля на іншых) з'явілася цэлае дасыльданье, прысьвечанае гэтай зяве, пад назовай «Віртуальнае вока старэйшага брата». Яго аўтары — журналістка, былая карэспандэнтка Бі-Бі-Сі Ганна Палянская, гісторык, супрацоўнік вядомага часопісу «Гласность» Андрэй Крываў і праграміст-аналітык Іван Ламко. Усе яны цяпер жывуць за межамі Рэспублікі. Ніяма магчымасці дый патрэбы цытаваць згаданую работу падрабязна. Але некаторыя характеристыкі аўтараў датычна брыгаднікаў прынесены варты:

«Ахоўна-агрэсіўная, таталітарная ідэалёгія, якую прапагандуюць гэтыя людзі, тут зусім не галоўная прыкмета. Некаторыя сбры ўзялі гэтай групы стараюцца выглядзіць новат адносна лібральна. Але, акрамя звычайнай «дзяржаўніцкай» ідэалёгіі (а таксама ксэнофобіі, антыамэрыканізму, антысемітызму і нецярпімасці да іншадумства), гэтыя людзі вылучаюцца жорсткай устаноўкай, груповай карпарацыйнай маральлю, агульной інфармацыйнай базай, дакладнымі нормамі паводзінай, спэцыфічнымі мэтадамі палемікі і «работы з аб’ектам». У гэтай групы існуюць агульныя для ўсіх форумуў прынцыпы апрацоўкі масавае сувядомасці, звязаныя перш за ўсё з мэтанакіраванай маной, паклёнам і дэзынфармацыяй.

... У якасці доказаў сваіх лёзунгаў і тэорыяў яны прыводзяць адвольныя трактоўкі фактаў і падзеяў, часта абсалютна ілжывыя, прымушаючы сваіх праціўнікаў шукаць спасылкі-

зняняпраўдзаньні... Мэтад зручны і эфектыўны, ён адцягвае ўвагу апанэнтаў ад вострых і непрыемных для ўлады дыскусіяў. Улобёны прыём палемікі сяброў «брыгады» — цытаваныне афіцыйнай паўафіцыйнай прапаганды, кшталту артыкулаў з ўзбывданьня «Страна.ru».

Акрамя таго, на думку аўтараў дасыльданьня, брыгаднікі выдае нізкі культурны ўзровень і характэрная мова: «Пераважная большасць брыгаднікаў кепска валодае роднай мовай, дапускаючы вялікую колькасць тыповых стылістычных, лексічных і граматычных памылак, празь якія ім цяжка хавацца за рознымі псеўданімамі-пікамі... У «брыгаднікаў» ўзятыя праблемы з пачуцьцём гумару, жарты іх заўсёды маюць клязэтна-казармавае адцененне і маюць дачыненне да гомасексуалізму, прастытуцыі, парнаграфіі і г.д.»

Паводле аўтараў, тыповы ведамасны жарт «канчайце шукаць ГБ пад ложкам!», яны сустракалі ў розных форумах некалькі дзясяткаў разоў.

Сярод іншых асаблівасцяў, брыгаднікі вызначаюцца частай зменай псеўданімаў (нікнеймаў), інфармацыйным шумам (флудам) і падробкай нікаў. Блатныя прыёмы, правакацыі, лаянка — усё гэта таксама норма жыцця ўзб-брыгадаў, канстатуюць аўтары дасыльданьня.

Шукаць ГБ пад ложкам

Можна па-рознаму ставіцца да прыведзеных высноваў. Можна лічыць гэта формай параноі ці проста ненавуковымі выдумкамі. У расейскім ЖЖ, прынамсі, пераважна так аб іх і адгугаюцца. Аднак варта пачытаць некаторыя форумы на палітычныя тэмы ў белнэце — на тут.бай, напрыклад, каб пераканацца, што згаданыя вышэй пэрсанажы існуюць у сапраўднасці. Дарэчы, яны гэта таксама кепска (ці яшчэ горш) валодаюць беларускай мовай, асабліва клясычным правапісам. Дый узровень іхнай абазнанасці ў гісторыі Беларусі часцей за ўсё выдае іх з галавой.

Аднак гаворка цяпер не пра брыгаднікаў. Дакладней, ня толькі пра іх. Белнэт, асабліва беларускамоўны, развіваецца шпаркі тэмпамі. Калі так пойдзе далей, ніякіх брыгаднікаў на тое, каб стрымаць разыніццё ў

камэнтары

гэтым кірунку, ня хопіць. А гэта ня можа не трывожыць уладу, паколькі само існаваныне цэлага сэктару «іншадумства» ды «іншамоўства» у грамадстве ўяўляеца ім патэнцыйнай пагрозай, сущэльнай правакацыяй.

І самае галоўнае — як жа працягваць работу па «разлажэнні» апазыцыі і нацыянальна съядомай інтэлігенцыі, не выкарыстоўваючы перавагі інтэрнэту? (Словы «разлажэнне працёўніка» было прыдуманае бальшавіцкім агітатарамі і ўзятае на ўзбраенне ЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. І сапраўды, лепшага слова не прыдумаеш.)

Прыдумляюща ўсё новыя, усё больш маштабныя формы й мэтады правакацыяў, у якіх задзейнічаныя ўжо ня проста асобныя журналісты ці карыстальнікі, але цэлыя інтэрнэт-сайты і адпаведна — інтэрнэт-супольнасці.

Сайт «Трэці шлях» да апошняга часу нічым звышасаблівым сярод іншых беларускіх сайтуў не вылучаўся. Хіба што запомніліся перадрукі з сайту «Новая Эўропа» публікацыяў філёзафа Адамянца, у якіх той абараняў Беларусь ад беларускай мовы.

І вось «Трэці шлях» днімі зрабіў сэнсацыйнае выкрыцьцё. З дапамогай расейскага палітоляга Андрэя Суздальцева стваральнікам сайту ўдалося знайсці аўтара фальшыўкі — падмётнага электроннага ліста ад імя «патрыётаў Беларусі, супрацоўнікаў Камітetu дзяржаўнай бяспекі».

Падобныя лісты пэрыядычна рассыпаліся ў СМІ і раней. Трэба адзначыць, што сайты, якія пазыцыянуюць сябе менавіта як СМІ, а ня як штабы пэўных палітычных партый альбо піар-праекты, ніколі гэтыя правакацыйныя лісты не публіковалі.

Гэтым разам ліст «патрыётаў» быў надрукаваны толькі на сайце www.kozylin.com. Домэнам, гостынгам і праграмным забесьпячэннем гэтага сайту, як высьветлілася, валодае іншы інтэрнэт-рэсурс — згаданы вышэй «Трэці шлях» (3dway.org). Яго тэхнічная група (!) «прыйшла да высновы, што сайт захоплены прахадзімцамі і вырабнікамі фальшывак», і адлучыла казулінскі сайт ад інтэрнэту. Яшчэ адзін сайт — afn.by — адразу перадрукаваў гэту дзіўную інфармацыю. Пры гэтым, спаслаўшыся на ўжо згаданага вышэй спадара Суздальцева, сайт паведаміў, што на аўтара фальшывак — «былога

юрыста» Алега Волчака — загадзя былі паставленыя нейкія «электронныя пасткі», і яго, маўляў, злавілі за руку. Праўда, ні Суздальцаў, ні хто-небудзь яшчэ доказаў ягонай віны не прывёў.

Ірина Казуліна выступіла з публічным зыняпраўданьнем высноваў, быццам «казулінскім» сайтом кіруе Алег Волчак, і ўзяла на сябе адказнасць за публікацыю ананімнага ліста. Пры гэтым яна прызнала гэты факт «не зусім этичным».

Здавалася б, на гэтым у гісторыі трэба было б ставіць крапку. Памыўшы пасля гэтага рукі з мылам.

Мразь на палачцы

Андрэй Суздальцаў, як вынікае зь яго камэнтаў на «афн», не гатовы дараваць Казулінай. І крапку ставіць ня хоча.

Крыду спадара Суздальцева зразумець можна. Прынамсі, на ўлады РБ. У выніку публікацыяў у «СБ» расейскі палітоляг быў абвінавачаны ў аўтарстве лістоў «патрыётаў». Яго фактычна выкінулі зь Беларусі, забараніўшы прыяжджаць сюды да жонкі і сваякоў. Для шырокай грамадзкасці гэты факт застаўся амаль незадуважаным. Ніхто з палітычных дзеячоў і былых аднадумцаў ці калегаў Суздальцева ў Беларусі з гучнымі пратэстамі з гэтай нагоды не выступаў. Гэта праўда.

Але наколькі інтэлігентна, ці скажам прасыцей — па-мужчынску, зь яго боку ўскладаць віну за свае жыццёвые праблемы на жанчыну, муж якой асуджаны на пяць з паловай гадоў турмы і сям'і якой даводзіцца цяпер цярпець ніяк ня меней, чым Суздальцеву? На гэтае пытанье хай ён адкажа сам для сябе.

Магчыма, слова «інтэлігент», «інтэлігент» у Расеі ўжо выйшлі з моды. У адной зь перадач расейскай службы радыё «Свабода» нядаўна абмяркоўвалі гэту тэму. Казалі абытym, што панятак «інтэлігент» становіца ці ўжо стаўся анахранізмам. Інтэлігенты даўно перасталі быць «уладарамі думак». Самі яны — тыя, хто застаўся, — абыгэтым ня надта шкадуюць. Трэба прыстасоўвацца да патрэбай і правілаў новай эпохі. Трэба наноў вучыцца прагінацца перад уладай і сапраўднымі ўладарамі жыцця. Тоэ ж тычыцца і сёньняшній

Беларусі.

Тып старога інтэлігента, ахвярнага настаўніка, бясербніка ў сучасным грамадстве запатрабаваным не назавеш. Вось толькі на месцы старой маралі ды маральнасці нічога новага ўзменен яе ня ўзынікла. І наўрад ці ўзынікне.

Вяртаючыся да тэмы «брэгаднікаў», трэба заўважыць, што калі нават удаеца іх распазнаць у інэце, іхная дзейнасць не становіца ад гэтага меней шкоднай. Справа ня ў тым, што ім удаеца навязаць свой пункт гледжання іншым, абараніць вышэйшую ўладу, паказаць пралікі апазыцыі. Гэтага якраз не ўдаеца. Але сам стыль — хамскі, нястримана-агрэсіўны, правакацыйны — становіца звыклым і прымальным. У тым ліку, у інтэрнэце.

Не пачуць свайго апанэнта, не паспрабаваць зразумець, што ён кажа, але па старацца прынізіць яго, зрабіць так, каб «мала не падалося». У самых разумных галовах пасяляеца бальшавіцкая разруха. Зайдзрасць, непрымірымасць і няявісць, як інфекцыйныя хваробы, перадающе вэрбалынныя шляхам. Горш гэтага можа быць толькі любоў да сябе — адзінага і непаўторнага носябіта ісціні.

І вось ужо інтэлектуальная супольнасць гатовая паверыць любым, самым гнусным чуткам пра любога дзеяча апазыцыі, зь якога бы крыніцы, зь якога б съметніка тыя чуткі ні паходзілі. І вось ужо на палітычным сайце друкуеца апанімка, а ўсе астатнія сайты, якія, нібыта, адварнуліся ад яе, раздзімаюць вакол публікацыі чорны піяр, атмасферу скандалу і сада-мазахісцкай гістэры.

І вось ужо вядомы палітэмігрант, легенда беларускага Адраджэння называе іншага беларускага палітыка «мразью». Відавочна, стваральнікі домена з красамоўнай назвай «*ргауда*» лічаць гэты выраз эталёнам маральнасці. Кажучы словамі расейскага клясыка, «гэта рэч мацнейшая за «Фаўста»! Гэта мацней за слова «мочіті в сортире» і нават за «шалупонь» у вуснах першых дзяржаўных асобаў.

Таму што слова «мразь» становіцахарактрыстыкай для нас усіх. Мы ўжо амаль зымрыйліся з тым, што мы — гэта яны. Мы ўжо самі — амаль што «брэгаднікі».

Расея як Беларусь

Гары Каспараў спадзяеца, што настаў хісткі момант: Пуцін баіца прызначыць моцнага пераемніка, каб ня страціць асабістых гарантываў, а таксама баіца прызначыць слабога пераемніка, каб не пахіснуўся рэжым. Піша **Алесь Кудрыцкі**.

Расея імкліва ператвараеца ў Беларусь. Улады жорстка разагналі апазыцыйныя акцыі, якія прайшлі ў выходныя ў расейскіх гарадах. Удзельнікам «Маршу нязгодных», якія ладзіла грамадзянская кааліцыя «Іншай Расеі» ў суботу ў Маскве, а ў нядзелю ў Санкт-Пецярбургу, было ў разы менш, чым нағнаных міліцыянтаў. Перад выходнымі ў расейскую сталіцу, бы тыя дружыны на Кулікоўскую бітву, съязгваліся падмацаваныні з рэгіёнаў — калі 2 тысячай АМОНаўцаў з Удмуртіі, Мардовіі, Чувашыі, Пензенскай і Ніжагародскай вобласцяў. Агулам колькасць міліцыі ў расейской сталіцы дасягнула 9 тыс. чалавек.

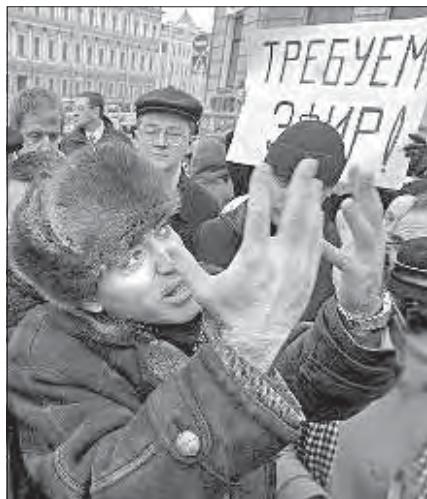
Дакладна ацаніць колькасць дэмансрантаў цяжка, бо ім так і не далі сабраца разам, падзяляючы на групы і арыштоўваючы. Да месца правядзення маскоўскага мітынгу «Іншай Расеі» дабраліся толькі калі 1500 чалавек. Затрыманыні былі масавыя: у Маскве — больш за 200 чалавек, у Санкт-Пецярбургу — калі 100. Быў арыштаваны на ват лідэр «Іншай Расеі» Гары Каспараў. Былога расейскага прэм'ера Міхаіла Касцянова, які цяпер узнічальвае апазыцыйны Народна-дэмакратычны саюз, ад спэцназаўцаў адбіла асабістая ахова.

Падабенствы

Амаль немагчыма адрозніць фота разгону «Маршу нязгодных» ад здымкаў, зробленых у часе «зачыстак» на беларускіх апазыцыйных мітынгах. Тая ж плямістая форма ды чорныя шлемы ў АМОНаўцаў, тыя ж заломленыя руки мітынгоўцаў. Толькі прыгледзеўши, заўважаеш трыкалёрчыкі на спэцназаўскіх шаўронах.

Але падабенствы пачаліся ўжо тады, калі думскі сынкір Грызлоў загадзя наганяў пострах: маўляў, людзі, якія выходзяць на вуліцы, «могуць нават ня ведаць, што іх фактычна ўцігваюць у праvakациі, звязаную з гвалтам і магчымымі ахвярамі». Яшчэ крыху — і ў ход, бадай, пайшлі б дохлыя пацукі.

Знаёмая карціна: Гары Каспараў арыштоўваюць, съпешна судзяць ды штрафуюць за выгукванье антыўрада-

Гары Каспараў.

вых лёзунгай. Хіба што не за мацюкі. Судовыя працэс — звыклы фарс, празь які прайшлі ўжо сотні беларусаў.

Асноўная расейская мэдыя ў асьвятлены «Маршу нязгодных» склаціся да ўзроўню беларускіх каналаў.

АМОН выканай сваю працу на «выдатна», адрапартаваў ГУУС Масквы. Паводле дадзеных міліцыі, у шэсціці ўдзельнічала толькі 500 чалавек. «Нармальна, усё нармальна», — угадваеца стары гіт Лявона Вольскага.

Пра што думае маўклівая большасць у Расеі ды ў Беларусі, застаеца толькі здагадвацца.

Адрозненіні

Калі ўгледзеца ў фота беларускіх і расейскіх мітынгоўцаў, заўважаеш малапрыметнае, але істотнае адрозненіне. На тварах маса эмоцый — вера, абурэнне, спола, але калі ў вачах расейцаў чытаеца зьдзіўленне, то ў вачах беларусаў не заўважаеш ілюзіі. Тоэ саме адчуваеш, чытаючы ў інтэрнэце камэнтары ўдзельнікаў маршу. Расейская апазыція — гэта мы 10 гадоў таму. Яны яшчэ толькі пачынаюць разумець, што ў іхнай краіне ня дзейнічае закон і што іхнія права — пусты гук для ўлады. Яны з гэтага яшчэ з'яздзіўляюцца.

Падзеі ў Расеі кідаюцца ў очы сваёй

нечаканай, непрапарцыйнай маштабу пратэстаў жорсткасцю. Замежнаму рэпартэру ледзь не праламалі чэррап, пэнсіянэраў збівалі на горкі яблык дружкамі ды ботамі, «яблычніцы» Вользе Цапілавай зламалі нос. Беларускія «праваахойнікі» выходзілі на такі «ўзровень» неяк больш паступова — былі часы, калі ў Менску ад дружкоў ратаўаў звычайны журналісткі бэджык. А ў Маскве збівалі рэпартэраў, нягледзячы на тое, што яны апранутыя былі ў адмысловыя камізэлькі.

І ў Беларусі, і ў Расеі актыўная апазыція застаеца ў меншасці, але адчуваеца яканская розніца ў судносінах. У 10-мільённай Маскве на маніфэстацыю «нязгодных» выйшла меней людзей, чым звычайна збіраеца на пратэсты ў 2-мільённай беларускай сталіцы.

Расейская спэцыфіка выявілася і ў тым, што ўлада актыўна ладзіла «альтэрнатыўныя» акцыі накшталт «Маршу згоды» працуцінскай моладзевай арганізацыі «Маладая гвардья». У Беларусі рэжым толькі-толькі пачынае выкарыстоўваць такую тактыку.

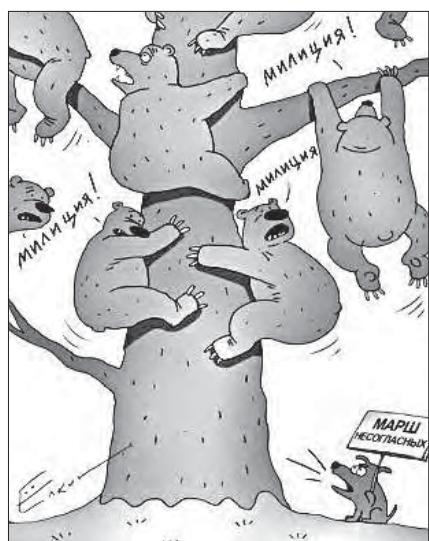
А яшчэ пратэсты сыцвердзілі, што ў Расеі існуе не адна, а дзіве апазыцыі.

Дзіве апазыцыі

Зрэшты, будзе лепей сказаць, што ў Расеі існуюць апазыцыі і псеўдаапазыцыі. Гэтак, паралельна з «Маршам нязгодных» у Маскве прайшло яшчэ пяць мітынгаў «апазыцыйных» сілаў. Міліцыя ня ўмешвалася.

Як адрозніць псеўдаапазыцыю ад апазыцыі? Натуральны індыкатар — каго разганяюць, а каго — не. Але прынцыпавое адрозненіне палягае ў ідэях і способах дамагацца іх зьдзяйснення.

Людзі, якія прыйшлі на «Марш няз-

Мільённай
Маскве на
маніфэстацию
«нязгодных»
выйшла ў
разы меней
людзей, чым
зьбіраецца на
пратэсты ў 2-
мільённай
беларускай
сталіцы.

.....

годных», у сваёй большасці патрабавалі права голасу. Яны лічаць, што ўлада павінна падпрадкоўвацца грамадзяніну, а не наадварот. Для камуністаў-зюганайцаў гэтая ідэя — чистая абстракцыя, яны больш ахвотна мараць пра справядлівы сацыяльны лад, які, натуральна, будзе збудаваны пад іх разумным партыйным кіруніцтвам. Ка-рыкатурныя кеснафобы з «Руху супраць нелегальнай іміграцыі», якія таксама мітынгавалі 14-га, знаходзяцца ў апазыцыі не да систэмы, а да «іншародцаў». Ліберальны Саюз правых сілаў дэкларуе дэмакратычны ідр, аднак, абараняючы іх, яны дужа съляпшаецца лезы ў самое пекла. У выніку камуністы адмаўляюцца ад супрацоўніцтва зь «Іншай Расеяй», Саюз правых сілаў падпісае навязаную Крамлём «Хартыю супраць экстремізму», нефармальнае ававязальніцтва пазыбягаецца рэзкай крытыкі Пуціна ды ўдзелу ў вулічных акцыях «рады-калаў», а «Яблык» афіцыйна ня ўдзельнічае ў «Маршы нязгодных». За ўсім гэтым праглядаецца нежаданье кіруніцтва «апазыцыйных» партый ѿстраціць апошнююмагчымасць трапіць у лялечную Думу — то бок захаваць такі-сякі палітычны ўплыв, які ў Расеі мае канкрэтны грашовы эквівалент.

Ды сама кааліцыя «Іншай Расея» стракатая. Экс-прем'ер Міхаіл Касьянаў звязаны з апальным ельцынскім кланам, а непатапляльная Ірына Хакамада не выклікае асаблівага даверу сваёй схільнасцю да мэдыятульняй. Безумоўная знаходка руху — Гары Каспараў. Ён выклікае давер ня толькі таму, што яму ўжо ня трэба марыць пра грошы ды сусветную вядомасць. Гары

**Дэманстрацыя прапуцінскай
«Маладой гарды».**

Каспараў — бадай, адзіны з лідэраў антыпушцінскай апазыцыі, хто прыйшоў у палітыку сам, звонку, а ня быў выціснуты туды рэжымам.

Высновы

Антыпушцінская апазыцыя выглядае пярэста. З аднаго боку — клясычныя дысыдэнты, ліберальныя інтэлектуалы, з іншага — нацыянал-балшавікі з воклічамі «Сталін! Бэрый! ГУЛАГ!». На першы погляд, тут праяўляеца слабасць апазыцыі: маўляў, напшкраблі ў саюзінікі каго змаглі. Але, калі зірнуць зь іншага боку: што яднае гэтыя сілы? Нічога, акрамя жадання зрабіць так, каб усе ў краіне, уключна з уладай, паважалі закон

і права адзін аднаго. У прынцыпе, гэта ідэя не маргінальная апазыцыі, а абсолютная большасці грамадзянаў любой краіны, уключчна з Расеяй. Іншая справа, што тая большасць пакуль яшчэ не асэнсавала ўесь цынізм улады, для якой больш не існуе закону.

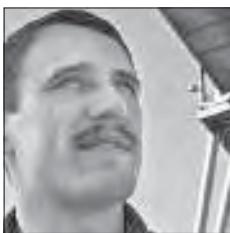
Расейская ўлада спрабуе задушыць пратэст у зародку. Спаўзаньне краіны ў аўтарытарызм будзе паскарацца. Нягэла змагаючыся з каліровымі рэвалюцыямі ў суседніх краінах, Пуцінскі рэжым не заўважыў, як сам падхапіў рэвалюцыйны вірус. Разганяючы «Марш нязгодных», расейская ўлада ўкосна пацвердзіла, што незадаволеных у краіне, насамрэч, нашмат болей за паўтары тыячыя чалавек.

Гары Каспараў спадзяеца, што цяпер настаў хісткі момант для рэжыму — Пуцін баіцца прызначыць моцнага пераемніка, каб ня страціць асабістых гарантываў, а таксама баіцца прызначыць слабога пераемніка, каб не пахінуць рэжым. У гэтым няпэўным момант апазыцыя можа мець шанец. Разам з тым, нават у параўнанні зь Беларусью, ситуацыя ў Расеі прыгнітае сваёй адчайнай безнадзеянасцю. Пуцін — гэта толькі маска, увасаблены спіслужбоўскага клану, які захапіў ўсю ўладу ў краіне. Супрацьстаяць яму — нібы змагацца з атрутным паветрам, якое, хоць і нябачнае, адчуваецца паўсюль. Перманэнтныя проблемы запраграмаваныя ў самой будове расейскага дзяржавы. Вырашыць іх здольная толькі звышадоказная грамадзянская супольнасць. А такой ў расейскай гісторыі яшчэ не было.

Цікава, хто пасля разгону «Маршу нязгодных» будзе ўсур'ёзнейшы магчымасць дэмакратызаваць Беларусь з дапамогай Расеі? І ці будуть новыя спробы стварыць «прарасейскую дэмакратычную апазыцыю» ў Беларусі?

Надыхаць неспрыяльнія часы для беларускіх аматараў паспэкуляваньня «расейскай тэм». Прыйходзіць разуменне, што неававязковы быць прарасейскім палітыкам, каб быць салідарным з Расеяй. Мы пабачылі, што там ёсьць падобныя да нас людзі. Яны таксама патрабуюць свабоды, і іх таксама за гэта зьбіваюць. Што да экзотаў накшталт нацыянал-балшавікоў, дык па меры ўзмацненія грамадзянскага складніку «Іншай Расеі», іх ідр будуть няўхільна губляць вагу у агульнай масе аб'яднанай грамадзянской супольнасці.

У той жа час пагружэнне Расеі ва ўнутраныя палітычныя проблемы здолеяць адцягнуць увагу расейскіх уладаў ад Беларусі, што павялічвае шанцы на перамены ў нашай краіне.

**ПАВАЛ
СЕВЯРЫНЕЦ**

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраўнага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

У любога паселішча ёсьць сэрца. Сэнсавы цэнтар. Месца, якое найбольш ясна выяўляе повязь гісторыі й сучанаасці, і съведчыць пра дух, што пануе сярод жыхароў.

У сэрцы Малога Сітна разъмшчаюцца могілкі.

Не, на мапе ўсё прыгожа: геаграфічны плян Сітна нагадвае сонца. Абапал кола, утворанага трymа галоўнымі вуліцамі, тоўпяцца сельсавет, крама, пошта, леспрамгасаўскі гараж, фельчарска-акушэрскі пункт ды абэліск з чырвонай зоркай (на тым месцы, дзе калісьці стаяла царква), а на прамянях-дарогах, што разыходзяцца ў розныя бакі, — рагі хатаў ды леспрамгасаўскія спаруды. Але ў самім сонечным коле — вялікі пагост. Так ці інакш усе вясковыя шляхі ды сцежкі скрыжоўваюцца на могілках. Святы масава адзначаюцца тут сама, за адмысловымі сталамі. Ды й галоўная вясковая будоўля цяпер тут: штогод да інэропалю дадаюцца цэлыя кварталы пахаваньняў. І штаб мясцовых ўлады, і ўстанова аховы здароўя, і

агмяні спажывецкае цывілізацыі, і індустрыйны комплекс асуджана пазіраюць, як пашыраеца сіценскі *цэнтар*.

Тым часам на саміх могілках ідзе стоенае змаганье сымбаліяў і сэнсаў: саўковага кшталту помнікі канкуруюць з усё больш пашыранымі крыжамі, а тут сама, наўзбоч (бо цэнтар жа!) раскладваюць тавар аўталаўнікі ды заежджыя гандляры.

У маленкім сэрцы Малога Сітна адбываеца ўсё тая ж нябачная бітва, што і ў сэрцах вялікіх беларускіх гарадоў.

За савецкім часам у цэнтрах *местаў* ды *мястэчак* панавала пустэча. Храмы, ратуши ды іншую ідэялагічную варожую архітэктуру руйнавалі, і чыгунны Ільліч пільна сачыў, каб утвораную сакральную пустку люд запаўняў толькі на афіцыйныя камуністычныя святы — 1 траўня ды 7 лістапада. Калі ў ёўрапейскіх гарадох цэнтар спрадвеку згруджаны, запоўнены, зъмістоўна моцны — у БССР было заведзена ганарыцца адсутнасцю аўтамабільных затораў, найвялікшымі ў сьвеце плошчамі

Цэнтар цяжару

ХРОНІКА

11 красавіка

У Гомелі папярэдзілі

Абласная прокуратура інкраймінуе **Сяргею Несьцяровічу** парушэнне закону аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыяў. Яму закідаюць сыстэматычнае ладжаньне сходу незарэгістраванай рэлігійнай суполкі ў сваёй кватэры, зборы грашовых сродкаў. Прокуратура называе суполку брацтвам у горадзе Нерамянення Гасподнія. Паводле Несьцяровіча, плынь з такой назвай зьявілася ў Рәсей. Брацтва, заснаванае айцом Г.Качатковым, яднае некаторых вернікаў праваслаўнай царквы.

Прокурорскі работнік **Елісеев** не пазнаёміў С. Несьцяровіча з матэрыяламі справы, бо меў ужо гатавае афіцыйнае папярэджанье.

12 красавіка

Кадэбэшнікі маскіруюцца

10 красавіка ў Гомелі невядомыя ў цывільнім затрымалі студэнтку стылістычнай праграмы Каліноўскага Вольгу **Дзымітрук**. Яе дапытвалі пра гомельскіх моладзевых актыўістаў, перадусім тых, хто цяпер за мяжой. Дзяліўніе, з яе словаў, прапаноўвалі супрацоўніцтва і пагражалі.

12 красавіка **Таццяну Дзымітрук**, маці Вольгі, нечакана выклікаў на працу начальнік. Жанчына працуе ў больніцы. У кабінет зайдоў невядомы мужчына, які называўся гомельскім супрацоўнікам газеты «Советская Беларуссия». Ён спрабаваў весьці гутарку пра дачку. Пасьля сіх ходу невядомага ў жанчыны пачаліся проблемы на працы.

13 красавіка

Гамельчuka прымусілі

У вініку адміністрацыінага ціску гомельскі актыўіст АГП **Мікалай Калюка** аддаваў подпіс пад заяўкай на пікет, які плянуеца ў Гомелі 25 красавіка. З вышэйшай інстанцыі намесыніку ды-рэктара па ідэалёгіі некалькі разоў тэлефанавалі і прасілі, каб падначалены Калюка зняў подпіс. Тэлефанавалі і дахаты Калюку. Актыўіст аднёс заяўку начальніку ўпраўлення ідэалёгіі па Гомельскай вобласці **Кацілу**, пазначыўшы, што адмаўляеца быць ініцыятарам пікету.

Вярхоўны суд адмовіў

Вярхоўны суд не задаволіў скаргу Саюзу палітычных партый «Саюз левых партый» на адмову Міністру зарэгістраваць арганізацыю.

Мілінкевіча не пускаюць

Першы тэлеканал адмовіў лідэру апазіцыі **Аляксандру Мілінкевічу** ў жывым эфіры 25 красавіка. А.Мілінкевіч пісьмова звязнічаўся да старшыні Тэлерадыёкампаніі **Аляксандра Зімоўскага** з просьбай даць яму, эксперту і ліквідатару эфір 25 красавіка а 18-й, каб «даць незалежную ацэнку дзейнасці дзяржаўных органаў па перададolenні наступстваў Чарнобыльскай аварыі».

14 красавіка

Да Казуліна не даходзяць

Падчас сустрэчы з адвакатам **Аляксандрам Казулін** адзначыў, што да яго апошнім часам не даходзяць нават некаторыя заканчылі лісты і лісты

з апавяшчэннямі. Тоё, што даходзіць, падвяргаецца цензуры. Па словах адваката, А.Казулін паднёшае знаходзіцца на рэжыме дытэтычнага харчаваньня «5Б».

Садоўскую могуць вызваліць

Праваабаронца **Кацярыны Садоўской** паведаміла ў лісьце дамоў, што турэмная камісія рэкамэндуе для ёе ўмоўна-датэрміновае вызваленне. Зы ёзялі падпісу, што нікога ня будзе «зъневажаць». К.Садоўская асуджаная да двух гадоў зняволення за зънагавагу судзьдзі.

17 красавіка

На Радуніцу памянулі

У памінальнай акцыі ў Курапатах прынялі ўдзел некалькі дзясяткаў чалавек — прадстаўнікі інтэлігэнцыі, моладзі, рэпрэсаваныя і іх родныя. 29 красавіка па ўсёй Беларусі пачнуцца штомесячныя акцыі памяці ахвяраў сталінізму ў месцах іх масавага звышчыння.

Гумінскага цягаюць

Сержука **Гумінскага** судзілі 17 красавіка ў аршанскам гарадzkім судзе, незважаючы на выходны дэнь. Судзьдзя **Сяргей Бондар** прызнаў яго вінаватым у дробным хуліганстве і даў 12 сутак арышту. Афіцыйная прычына затрымання — нецвярдзены стан і брыдкаслуе. Мэдычна экспертыза не пацвердзіла ўжывання Гумінскім алькаголю. Паплечнікі актыўіста лічыць затрыманне прэвэнтыўным — каб хлопец на ўдзельнічаў у акцыі 28 красавіка, прысьвеченай Чарнобыльскай трагедыі.

хроніка

ды забаронай паспалітаму люду на гэтых плошчах зьбірацца. Да цяпер пустое савецкае сэрца да апошняе кроплі крыві бароніца ад наступу офісаў, крамаў, кавярняў ды паркінгаў — і супраціўляеща аднаўленню храмаў.

Так заўжды было ў пераходных эпохі: гарадзкі цэнтар ператвараецца ў цэнтар ціжару прыняцця гістарычнага раשэння. І вось па ўсёй краіне распачынаеца сапраўдная вайна за дамінаванье ў цэнтры. Ідзеца нават ня столькі пра цану квадратнага мэтру дарагое зямлі або прэстыж — гаворка пра тое, што надалей стане восьсю беларускага жыцця.

У Віцебску на месцы царквы Параскевы Пятніцы, разбуранай бальшавікамі, плянуюць будаваць забуйльны комплекс. У Горадні пракладаюць каналізацыю праз падмуркі сярэднявечных храмаў і руйнуюць унікальныя будынкі дзеля будаўніцтва даходных муляжоў. У Берасці зачыняюць «Стары Горад», што дамагаўся аднаўлення гістарычнага места.

Але найбольш вострае сутыкненне адбываецца цяпер у сэрцы Менску, у самай сярэдзіне Верхняга Гораду. Былы манастыр бэрнардынцаў, адабраны ў Касцёлу пасля

паўстання Каліноўскага й за саветамі ператвораны ў архіў, цяпер зьбіраюцца перабудоўваць у гатэль. Вось ужо трэці год вернікі менскіх касцёлаў ды грэка-каталіцкіх парафіяў штовечар а 19-й молянца за вяртанье съвятыні. Менавіта гэтак — малітваю, постам і грамадzkім акцыямі — яшчэ ў камуністычнай Беларусі съвятыны ды вернікі дамагаліся вызваленія Чырвонага Касцёлу ѹ Катэдраў. Але цяпер на месца ѹ менскім сэрцы прэтэндуюць не адно саўковы пыл ды шэрасць, але яшчэ й элегантны грашавіты глямур — пяцізоркавы гатэль з казіно і саўнай. Скварка ѹ чакалідзе. Супольная малітва, стаянне ля съценаў ды збор подпісаў за вяртанье Касцёлу съв. Язэпа — справа ўсіх беларускіх патрыётаў ды вернікаў усіх канфесіяў. Ацаленіне беларускага сэрца сёняня адбываеца менавіта тут.

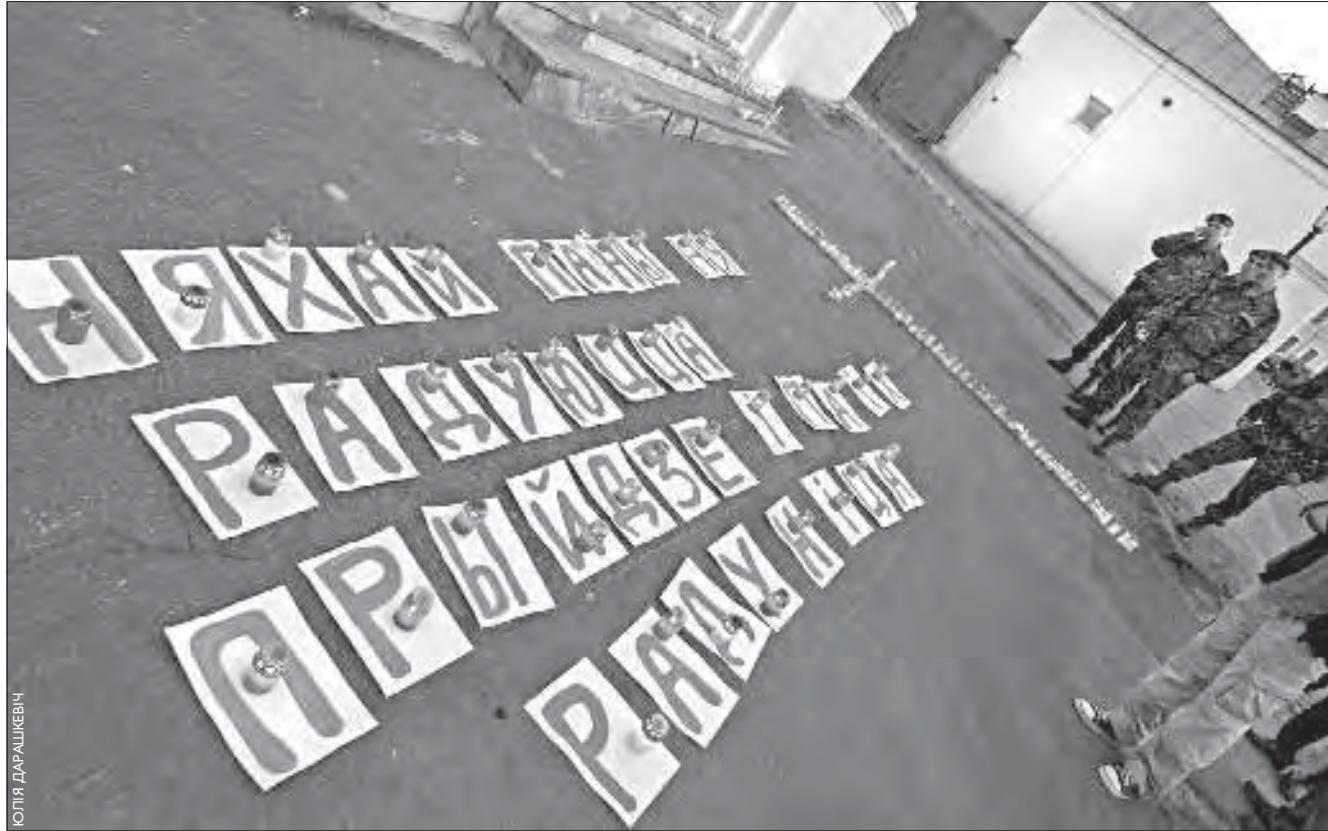
Бо насамрэч змаганье за съвятыню ў цэнтры Менску — гэта змаганье за сэрца кожнага беларуса. Вызначэнне, што ж запануе ѹ храме нашае душы.

Выгнаныне гандляроў з Храму — 2000 гадоў таму з гэтага ўжо пачыналася адно нацыянальнае абуджэнне.

Малое Сітна

Змаганье
за Святоага
Язэпа — гэта
і змаганье
за сэрца
кожнага
беларуса.

ХРОНІКА

16 красавіка моладь правяла акцыю за вяртанье касцёла Святоага Язэпа вернікам.

Павольны Апакаліпсіс

Андрэй Лянкевіч

Экалягічны крызіс набліжаецца, прымушаючы нас на толькі трымцець у жаху, але і мабілізоўвацца

Яна побач. Мы ўжо адчуваем яе — падчас студзеніскай адлігі ды ліпеньскіх халадоў, падчас незразумелага ўрагану ды раптоўнай засухі. Гэта — зъмена клімату.

Ніколі раней так шмат не казалі пра ахову навакольля, як сёлета. Усім заўважна: тэмпературныя зъмены ідуць хутчэй, чым мы думалі. У 1980-я г. «зялёныя» ідэі былі модай, у 90-я яны зрабіліся банальшчынай, а цяпер — інструментам вялікай палітыкі. Но прыпяяло. Доказ гэтаму — справаудача Міжурадавай камісіі па справах зъмены клімату (IPCC), якая аб'ядноўвае больш за сто дзяржаваў. Яе галоўная выснова: калі мы і надалей будзем сядзець, склаўшы руکі, то нас чакае павольны Апакаліпсіс.

У найбліжэйшыя дзесяцігодзьдзі, — сцвярджаючы навукоўцы, — найбольш пацерпяць найбяднейшыя краіны, у асноўным афрыканскія і азіяцкія. Да 2050 г. ад 1 млрд. да 3,2 млрд. людзей будуць пакутаваць ад недахопу вады, а 200—600 млн — ад голаду. З-за

разбуразных надворных катаклізмаў штогод будуць гінуць некалькі мільёнаў чалавек. Зънікнуць каравалавыя рыфы і лясы Амазонкі. Лядовыя шапкі ў Арктыцы ды Антарктыдзе растануць, узровень акіяну падвысіцца, агромістыя тэрыторыі будуць затопленыя. Зъмены будуць адбывацца настолькі хутка, што экасистемы не пасыпоеюць да іх адаптавацца, у выніку чаго могуць вымерці 30 адсоткаў відаў расылінаў і жывёлаў. У Эўропе з найбольшымі проблемамі сутыкнущца міжземнаморскія краіны, якія будуць пакутаваць ад гарачыні ды нястачы пітной вады. Гэта прывядзе, акрамя ўсяго іншага, да занядпуду турызму ды пагаршэння ўзоруно жыцця на кантынэнце.

Каб спыніць кліматычныя зъмены, прымысловыя краіны павінныя зъменіць выкіды ў атмасферу на 80% да 2050 г. Лічба фантастычная. Гэтак, каб дасягнучы такіх паказчыкаў, Нямеччыне, адной з найболыш прасунутых у экалігічным плянініяў, патрэбна штогод інвеставаць 4 мільярды ёура ў далейшае развязвіцце альтэрнатыўных крыніц аўтэнтычнай энергіі. Але калі не рабіць нічога, то кліматычнае катастрофа будзе каптаваць Нямеччыне ажно 100 мільярдаў ёура штогод.

Што канкрэтна трэба рабіць, каб

спыніць пацяпленыне? Выратавальная формула — дэцэнтралізаваная, аднаўляльная ды эфектыўная энергетыка. Будаваць сучасныя заводы ды цеплаэлектрастанцыі, аўтамабілі, якія спажываюць мала паліва, ды добра ізаляваныя дамы. А таксама, на ўсякае ўсё, выводзіць харчовыя расыліны, якія здолеюць вытрымліваць падвышаную тэмпературу. Японія ўжо пастанавіла стварыць новы, цеплаўстойлівы гатунак рэсурсу.

Азеляненіне палітыкі

Справаудача суправаджалася цэлым шэрагам скандалаў, выкліканых найпершым, што дэлегацыі з Саудаўскай Арабіі, Расеі ды Кітаю патрабавалі ад навукоўцаў выкінуць з тэксту пэўныя пункты. ЗША таксама рабілі немалы ціск. З буйных «псавальнікаў паветра» толькі аб'яднаная Эўропа мае палітычную волю прызнаць проблему. Больш за тое — кліматычныя зъмены непасрэдна ўплываюць на саму эўрапейскую палітыку.

Яскравы прыклад — Дэйвід Кэмэрсан, узыходзячая зорка брытанскай палітычнай сцэны. Ён, бадай, першы палітык-кансерватар у Эўропе, які робіць

кар'еру, грунтуючыся на «зялёных» ідэях.

Кэмэрлан — вядучы кандыдат на пасаду прэм'ера ад кансэрватыўнай партыі. «Зъмена клімату — гэта наш цяжар абавязку перад наступным пакаленнем», — кажа ён у сваіх выступах. Кэмэрлан кажа ня толькі пра падаткі, але і пра насарогаў ды белых мядзьведзяў, якія могуць зьнікнуць па віне людзей, якія бяздумна карыстаюцца абмежаванымі рэсурсамі «нашага агульнага дому». Гэта — нечуваныя слова для кансэрватораў, якія традыцыйна абапіраюцца найперш на асабісты інтарэс чалавека, а не на грамадzkую супольнасць. Раней кансэрваторы абаранялі буйны бізнес. Ціпер ім даводзіцца думаць пра звычайных людзей — бо калі ўмовы іх існавання зробіцца невыноснымі, пра які бізнес можна будзе весьці гаворку?

Калі ўжо кансэрваторы ўсур'ёз узліся за клімат, дык лейбарысты — тым болей. Тоні Блэр, відавочна, канчаткова вырашыў сысыці з пасады прэм'ера «зялёным» палітыкам і ўжо паспешу падаўніцца барацьбу з наступствамі глябальнага пачяпленняса змаганьнем з фашызмам і камунізмам. Брытанія зрабілася першай краінай у сьвеце, якая занімадаўча абавязалася зъменіцца свае выкіды вуглякілага газу ў атмасферу на 60% да 2050 г. Калі будучыя ўрады краіны не дадуць рады гэтай задачы, іх будуць чакаць штрафныя санкцыі.

У іншых краінах Захаду правыя таксама бяруць на ўзбраеніе традыцыйна «левую» тэму аховы навакольля. Калі Ангела Мэркель у сваій перадвыбарчай кампаніі 2005 г. абыходзіла «зялёныя» праблемы, дык ціпер яны занялі сталае месца ў яе прамовах. Тоє самае можна сказаць і пра Нікаля Сарказі, кандыдата ў презыдэнты Францыі. Нават у ЗША ў экалягічна пасіўным асяродку кансэрватыўнай партыі пачала вымалёўвача плынь «зялёнагаловых».

«Зелянець», кансэрваторы пакрысе зъмяняюць сваю палітыку і ў іншых сферах — гэта, яны ўжо ня ставяцца так варожа да падвышэння падаткаў. Бо трэба ж аднекуль, урэшце, браць гроши на экалагію! Ва ўмовах, калі правыя ды левыя на Захадзе робяцца ўсё больш падобнымі адзін да аднаго, менавіта іх стаўленне да экалягічных праблемаў можа адыграць важную ролю ў перамогах на выбарах. Парадак сальна, але ўласна «зялёныя» партыі ў такіх умовах пачынаюць губляць харизму — іх ідэі, якія раней падаваліся

Ольга Дарычкевіч

Падпрыемства па выпальваньні вугалю на Меншчыне.

арыгінальнымі, ціпер робяцца палітычнымі «мэйнстрымамі». Ніколі раней экалагія не была такой важнай, як ціпер, калі яна зрабілася стрыжнёвой праблемай барацьбы за ўладу. Эколягі з экспертаў-кансультантатаў ператвараюцца ў палітычных лідэраў.

Беларусь і пачяпленье

У экалягічных праблемах апошняга часу адчуваеца вялізная несправядлівасць. Вось ужо колькі дзесяцігоддзяў «залаты мільярд» (населенікі разывітых індустрыяльных краін) живе ў камфорце, пакуль большая частка плянэты жабруе ды недаядае. І камфорт гэты дасягнуты найперш концом эксплюатацыі агульных зямных рэсурсаў, якімі багатыя краіны карыстаюцца настолькі неэфектуна, што здолелі незворотна забрудзіць атмасферу. Але пакутаваць ад гэтага нядбайства будуць зноў-такі найперш людзі з «трэцяга сьвету». Радуе толькі тое, што «залаты мільярд» разывіваўся на толькі індустрыяльна, але і духоўна, і ціпер здольны, хоць і праз скрыгат зубоў, прызнаць сваю віну ды спрабаваць неяк выправіць сітуацыю.

А што мы, эўрапейская нацыя, якая называе сябе беларусамі? Збіраемся ўехаць у экалягічна чисты сьвет зайцамі? Ці будуюцца энэргаашчадныя дамы ў нашых аграгарадках? Колькі ветракоў-электратрагенератаў мы паставілі на нашых палетках? Дзе наш біядызэль з рапсавага алею? Куды пайшлі рэсурсы ад спэкуляцыяў на танны нафце ды спажываньня таннага газу?

На жаль, мы не скарысталі з магчы-

масцяў для стварэння экалягічна эфектуўнай энергетыкі. Замест гэтага, краіна недараўальна марнавала рэсурсы на падтрыманьне неэфектуўнай вытворчасці ў больш-менш прытомным стане. Мы забруджваём атмасферу меней за індустрыяльныя краіны не таму, што маём сучасныя заводы, а з прычыны нашай адсталасці. І нават калі Беларусь, у адпаведнасці з Кіёцкім пратаколам, начне прадаваць за мяжу свае квоты на шкодныя эмісіі ў паветра, грошы тыя пойдуць найперш на тое, каб «запусціць заводы», неэфектуўныя ды брудныя. Сёнянішнім днём живёём. У сучасным сьвеце гэта — дзікунства, а ў Еўропе і пагатоў.

Экалагія — праблема, якая датычыць усіх краінаў. І змагацца за выживаньне давядзецца разам. Ужо проста думаць пра гэта — значыцца рабіцца грамадзянінам. Спачатку мы задаём сабе пытаньне: «Ці выключаю я съяціло, якое гарыць без патрэбы?», потым заўважаем, што ў нашым двары так і няма абяцаных уладамі кантрольнаў для плястыкавага съмецця, і, нарэшце, задумваемся: «Што робіць дзяржава з падаткамі, якія я ёй аддаю? Ці ідуць гэтыя грошы на тое, каб мае праўнукі малі жыць у чыстым навакольлі?» Разважаючы такім чынам, мы перакрочваем межы свайго эгаізму, свайго дому, краіны, больш ясна бачым сваё месца ў сьвеце. Вырашыць гэтыя праблемы можна толькі разам. Магчыма, сусьветнае пачяпленне адбудзеца ня толькі ў атмасфэры, але і ў нашых сэрцах.

Алесь
Кудрыцкі

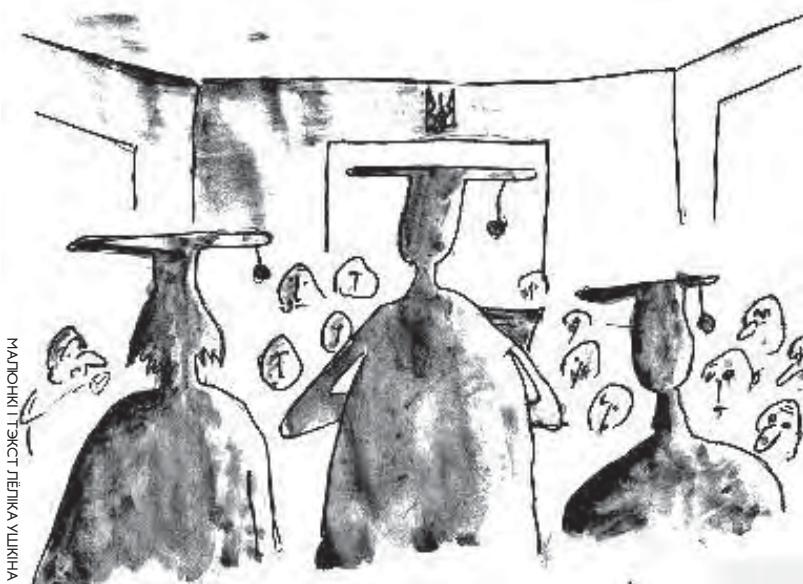
...Ён быў лідэрам расейскай апазыцыі.

— Мы пачынаем Марш нязгодных з замежнай крэдытаўнай палітыкай Pacei!

...Індыя сапраўды была гонарам беларускай замежнай палітыкі.

— Мартынаў добры дыпламат, аднак часам занадта ганарлівы.

...ва ўкраінскай Вярхоўнай радзе засядалі дэпутаты палаты прадстаўнікоў.

— Канстытуцыйны суд Украіны прыняў да разгляду пазоў дэпутатаў аб неправамернасці роспуску Рады. Дэпутаты абражаныя тым, што прэзыдэнт своечасова не загадаў ім самім скласці мандаты.

АЭС паўстане сярод балотаў

На Радуніцу Зьміцер Панкавец і Арцём Лява наведалі вёскі на сутыку Быхаўскага, Чавускага і Слаўгарадзкага раёнаў, дзе мае будавацца беларуская АЭС.

Некалі Бахань была пэрспэктыўнай вёскай у Слаўгарадзкім раёне, мела колькі соценів двароў, школу, дзіцячы сад, больніцу — цэнтар сельсавету як-ніяк. Жыцьцё вірвалася. Сёньня на карце вёска пазначаная як «незыяла».

У Бахані адразу згадваецца Максім Багдановіч: «няма таго, што раныш было». Усё зарасло быльнягом, кустоўем. Кінь запалку — спаліш вёску: столькі сухой травы.

У тым, што Бахані болей няма, вінаваты Чарнобыль. У красавіку 1986 г. паўночны захад Слаўгарадчыны быў моцна забруджаны, вёску прымусова перасялялі.

Чыстая Быхаўшчына

«Радыяція? Хто яго ведае, пэўна, і ў нас ёсьць», — разважліва адказвае ён. На выглядзе Мікалаю гадоў 50—60, паліць цыгарэту, усыміхаецца гнілымі зубамі. Выпіўши крху — Радуніца ж.

Мікола — жыхар вёсачкі Ліповіцы на мяжы Быхаўскага і Слаўгарадзкага раёну,

пяць кіляметраў ад Бахані. У вёсцы засталося два двары.

Па гравійцы ў бок Слаўгарадчыны едуць «мэрсы» ды «аўдзі» зь менскімі нумарамі. На могілкі, у «зону».

Але пераважна людзей з забруджанай Слаўгарадчыны перасялялі ня ў Менск, а пасуседстве, на Быхаўшчыну.

«І я пераехаў у Сялец, — кажа Мікола. — Тут маці старая жыла, больш за 80 гадоў пражыла, гады чатыры назад памёрла, я сюды і вярнуўся. Жонка ў Магілёў зъехала, я адзін па гаспадарцы». — «А вялікая гаспадарка?» — «Два сабакі, кот, пара курэй і гусей. Градкі саджаем, гуркі, памідоры». — «Не баіцеся ёсьці?» — «Чаго баяцца ўжо».

Чаго ім баяцца, тым, хто 21 год пражыў сам-насам з радиціяй. Гэта мы, госьці, байдзім лішні раз чаго крануцца.

«На трэба мяне фатаграфаваць, — кажа Мікола. — Кожны год нехта прыяжджае і фатаграфуе. Я ж не для таго расказываю, а проста пагаварыць з кім хочацца».

Як і журналісты, раз на год, прыяжджаюць мэдыкі: флюараграфія, аналізы. Вынікаў Мікалай ня ведае.

А што перажываць, калі вакол сеюць. Як стаў Лукашэнка, загадалі апрацоўваць палі. Палянівіцкае СПК «Расея» культивуе «брудныя» баханская палі, там і каровы пасуць.

Зразумелае маўчанье

35 кіляметраў ад Ліпўніцы на поўнач Быхаўшчыны — вёска Баўкі на сутыку Быхаўскага, Чавускага і Слаўгарадзкага раёнаў. Тут, на краснаполянскай пляцоўцы, маюць будавацца атамную станцыю.

Ля першай хаты ў Баўках сядзяць чацьвёрта мужыкоў. Дазнаўшыся, што мы едзем глядзець атамную станцыю, яны наперабой расказываюць. «Ад студзеня геолігі тут сядзелі. Разыметку зрабілі». Пра будаўніцтва дазналіся з рабёнкі. «Хто нам што скажа. Нічога ж не сказаў, як перасталі плаціць «чарнобыльскія».

Паўночнікі адсялілі ў 90-я. У Баўках было 900 жыхароў, сёньня 35. Пяцёх малых вони ў аўтобусам у школу ў Смоліцы, там аграгарадок. А ў Баўкі са Смоліц возяць даярак, бо тут ферма.

«26-га ў Быхаў Лукашэнка прыяжджае, хай бы лепей сюды прыехаў, што тут робіцца. Дык не прыедзе». А за каго галасавалі? «За Лукашэнку, за каго ж япчэ! Апроч яго, альтэрнатывы няма».

А ці хочуць, каб тут будавацца АЭС? Маўчанец, ня ведаюць, што адказаць. Час ісці ўжо на могілкі, кажа вясковец. «Да брата яго роднага пойдзэм, — працягвае, паказваючы на другога. — 46

Пакуль тая АЭС, калі Краснай Паляны здабываюць торф.

гадоў было, сэрца спынілася. З тых, каго перасялілі з Баўкоў, жывых не засталося».

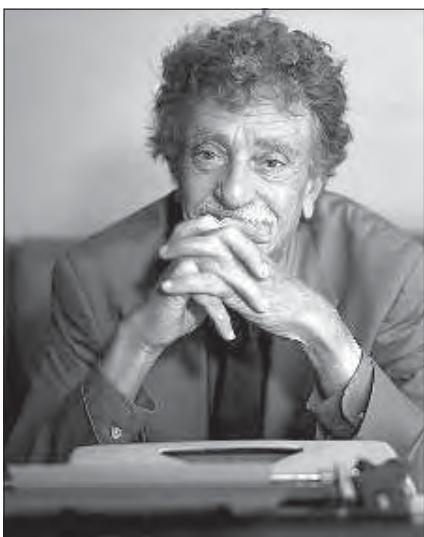
Ямо чырвоныя яйкі. Ня бойцеся, кажуць, не вясковыя, без радыяціі, з Быхава.

Толькі танкам

Беларускую АЭС будаваць музьць сярод балотаў. У Баўках здабываюць торф, да расправак падведзеная вузкакалейка. Мэліярацыйныя каналы паўсяоль. Лес сосновы зь бярозавым. У машыну нейкім чынам трапілі два кляшчы, іх у гэтых лясох ніяма. Мядзведжы куток, куды ні з Чавусаў, ні з Быхава, ні з Слаўгараду не вядуць праезныя дарогі. Спрабуем даехаць да пляцоўкі, што знаходзіцца між Баўкамі, Давыдавічамі і Краснай (значыць, харашай, прыгожай) Палянай. Не здаецца: на легкавіку немагчыма.

Ціжка ўявіць, што ў гэтай глушы ў 2011 г. будзе атамная станцыя.

Вяртаемся ў сталіцу, чытаем: «Расея гатовая ўдзельнічаць у будаўніцтве атамнай электрастанцыі на тэрыторыі Беларусі, паведаміў сёньня надзвычайны і паўнамоцны пасол Расейскай Федэрацыі ў Беларусі Аляксандар Сурыкаў, адказваючы на пытанье карэспандэнта БелТА аб пэрспективах міждзяржаўнага супрацоўніцтва ў атамнай энергетыцы. На яго думку, расейскі бок здолеў бы забясьпечыць праектныя працы, выраб і мантаж тэхналагічнага абсталявання, у тым ліку і рэактара. Акрамя таго, Расея гатовая даць Беларусі крэдыт на рэалізацыю праекту». Карактэр, толькі будуйце, і толькі на расейскім уране.

Пам'ер Курт Вонегут, амэрыканскі пісьменнік. «Фантаст» — часта, і абсалютна дарэмана, дадаюць. Яго фантастыка — фантастыка навіннай стужкі. І яго плянэта Тральфамадор на большая фантастыка за бамбаванье Дрэздна ангельскай авіяцыяй у 1945-м, калі ваеннопалонны амэрыканскі немец Вонегут цудам выхыў.

Пагодак Васіля Быкава, Вонегут напісаў пра вайну адзін раман. Яму на трэба было, як Быкаву, ўсё жыцьцё адстойваць права пісаць пра вайну праўду. Затое амэрыканец Вонегут, каб выжыць і ўтрымаць сям'ю, гандпляваў машынамі, працаўштваром па сувязях з грамадзкасцю, яго апавяданьні друкаваў «Плэйбой», калі іх ніхто не друкаваў.

Дрэздэнская бамбёжка пакінула ў ім назаўжды адчуванье ўмоўнасці жыцьця — умоўнасці мэтай, задачаў, сродкаў і, галоўнае, умоўнасці выніку. Чаму цывілізацыя ня можа існаваць дзеля мэты, апісанай у «Сырэнах Тытана»? А чалавек ня можа ператварыцца ў тое, што апісаеца ў «Галапагосах»? Усё ж пачыналася так рэалістычна. «Кім трэба быць, каб распрацоўваць атамную бомбу, калі у цябе жонка — пэдыятар? І што гэта за доктар, што гэта за жанчына, якая не развяздзеца з мужам, у якога настолькі зайшлі шарыкі за ролікі?» — пісаў Вонегут пра акадэміка Сахарава, савецкага дысыдэнта і куміра 70-х.

Свае 84 гады Вонегут пражыў неверагодным жыцьцялюбам — як доктар Франсуа Рабле, што да глыбокай старасці балансаваў між пошасцю і інквізіцыяй. Апошнія гады Вонегут жыў на мысе Код, крытыкаўшы Буша і многа паліў. Разам зь ім зынік яшчэ адзін масток у дваццате стагодзьдзе.

Бойня №5, або Крыжовы паход дзяцей

КУРТ ВОНЭГУТ

Я к спэц у стварэнні завязак, развязак, трапных харктарыстык, як адмысловец у сакавітых дыялёгах і напружаных сценах, як знаўца псыхалёгіі супрацьстаяння, я шмат разоў рабіў плян маёй кнігі пра Дрэздэн.

Найлепшы ці, прынамсі, найпрыгажэйшы накід, які я зрабіў, быў на адваротным баку шпалераў.

Я скарыстаўся каляровымі алоўкамі маёй дачкі — асобны колер для кожнага образу. Адзін канец шпалернага адреза стаў пачаткам, другі — канцом, а сярэдняя частка, адпаведна, — сярэдзінай кнігі. І блакітная лінія сутыкалася з чырвонай, і потым з жоўтай, і жоўтая спынялася, бо герой, пазначаны жоўтай лініяй, паміраў. І гэта далей. Разбурэнне Дрэздэну я пазначыў вэртыкальна намаляванай палоскай, заптыхаванай ў аранжавае, ды чынныя лініі мусілі прайсці гэтыя расыяроб.

Канцом, там, дзе спыняліся ўсе лініі, было бураковішча ля Эльбы, недалёка ад Гале. Шпой дождж. Вайна ў Эўропе ўжо пару тыдняў як скончылася. Мы стаялі пашытаваныя ў шэрагі, ды канвой савецкіх жаўнерараў суправаджаў нас: ангельцаў, амэрыканцаў, галіндцаў, французаў, канадцаў, паўднёваафриканцаў, новазэляндцаў ды аўстралійцаў. Тысячы людзей, якія неўзабаве мелі перастаць быць ваеннопалоннымі.

А на другім баку поля стаялі тысячи савецкіх, польскіх ды югаслаўскіх палонных жаўнерараў пад амэрыканскім канвоем. І пад дажджком адбыўся абмен: за аднаго палоннага — аднаго палоннага. О'Гэйр і я ўлэзылі ў кодаб амэрыканскага грузавіка зь дзясяткамі іншых жаўнерараў. О'Гэйр ня меў анікіх трафэяў. Амаль усе астатнія мелі. Я прыдбаў парадную шаблон афіцэра Люфтвафэ, яна дагэтуль захавалася. Адзін утрапеўні амэрыканец, якога я назваў у гэтай кніжцы Пол Лапара, меў добрую жменю дыямантаў, смагардаў і рубінаў. Ён звіраў ўсё гэта па дрэздэнскіх лёхах у мёртвых людзей. Во як.

(...) І нас павезылі ў рэабілітацыйны шпіталь у Францыі, дзе кармілі чакалядай, малочна-соладавымі кактэйлямі ды іншымі пажыўнымі прадуктамі, пакуль мы ўсе не нагулялі трохі маладога сала. Потым нас адправілі дадому, і я ажаніўся

уроўкі з раману

з прыгожай дзяўчынай, якую адразу пасъля вайны таксама вазілі нагуляць трохі маладога сала.

І ў нас нарадзіліся дзеткі.

(...) Незадоўга перад съмерцю мой бацька сказаў мне: «Ведаеш, у тваіх книгах ніколі не было адмоўных герояў».

Я адказаў яму, што гэтага я навучыўся ва ўніверсytэце.

Калі я вучыўся быць антраполягам, дык падрабляў тым, што вёў крымінальную хроніку ў вядомай інфармацыйнай агенцтве Chicago City News Bureau за дваццаць восем даляраў у тыдзень.

Нас фінансавалі ўсе гарадзкія газэты, інфармацыйная агенцтва Associated Press, турыстычнае бюро возера Мічиган. Мы мусілі даваць рэпартажы з судоў, пасылаць звесткі з паліцэйскіх пастарункаў, пажарнай службі і да таго падобных установаў. Сувязь з арганізацыямі-фундатарамі мы трymалі праз пін'юмапошту, якая пралягала ў Чыкага пад зямлём.

Рэпартэр мусіў прадыктаваць паведамленыне па тэлефоне пісару ў навушніках, а пісар выводзіў на кальцы літары па трафарэце. Паведамленыні множылі на мімографе і пакавалі ў бронзавыя, з аксамітамі сярэдзіні, гільзападобныя скрынкі. Тыя скрынкі глытала пін'юматруба.

Самымі хцівымі акуламі піра сярод рэпартэраў і пісараў былі жанчыны, якія пазаймілі працоўныя месцы тых мужчынаў, што пайшлі на вайну.

І першое сваё паведамленыне я мусіў прадыктаваць адной з такіх драпежніц.

Бяда здарылася з маладым франтавіком, які атрымаў працу ліфтэра ў адміністрацыйным будынку. Ліфт быў састарэлай мадэлі, калі ў самой «каробцы» дзівярэй німа — яны ёсьць толькі на паверхах. Дзіверы на другім паверсе аздаблялі ўзорныя чыгунныя пляцёнкі. Чыгунныя плошчы на іх выкручваўся мудрагелістым арнамэнтам. Над плошчом зьвісала чыгунная галінка з двума чыгуннымі папугайчыкамі.

Франтавіку трэба было спусціцца ў сутарэнне, і ён зачыніў дзіверы ліфта ды націснуў на кнопкі старту. Але ягоны заручальны пірсыцёнак нагэтулькі шчыльна зачапіўся за жалезны ўзор, што вэтэрана папяцінула ўгару за ўласнай рукой. Тым часам сам ліфт рушыў долу; падлога рэзка абрываўлася з-пад ягоных ног, а столь «каробкі» распяскала неба-

раку зьверху. Такое здараенца.

Як я гэта ўсё прадыктаваў, дык жанчына, якая запісвала паведамленыне пад трафарэт, спыталася:

— А што сказала ягоная жонка?

— Яна пацуль што ня ведае, — адказаў я. — Гэта здарылася толькі што.

— Затэлефонай і вазьмі ў яе інтэрвю.

— Што?

— Скажаш, што ты капитан Фін з паліцыі ды ў цябе сумныя весткі. Распавядзі ёй усё і паслухай, што яна скажа.

Я так і зрабіў. Ягоная жонка казала, што і магла сказаць у гэткай сітуацыі. У іх было дзіця. І гэта далей.

Калі я вярнуўся ў кантору, пікарчук спыталася яшчэ, так, зь цікавасцю, як выглядаў растроўчаны хлопец.

Я апісаў.

— Табе не зблажэла? — пацікаўлася пікарчук.

Яна ела цукеркі «Тры мушкетэры».

— Зь якой такой халеры, Нэнсі! — адказаў я. — На вайне я бачыў значна жахлівейшыя рэчы.

(...) Ужо тады я абдумваў книгу пра бамбардаванье Дрэздэну. У той час у Амэрыцы аб гэтым авіяналёце амаль нічога ня ведалі. Прыкладам, ня шмат амэрыканцу ведала, што ён быў значна страшнейшым, напрыклад, за Хірасіму. Я таксама пра гэта ня ведаў. Бамбардаванье Дрэздэну не атрымала шырокага разглагаласу. У той час я напісаў ва ўправу вайскова-паветраных сіл. Прасіў даслаць мне сякія-такія дэталі авіяналёту на Дрэздэн: ад каго сыходзіў загад, колькі самалётаў брала ўдзел, якіх выпікаў чакалі і гэта далей. Мне адказаў хлопец, які, кшталту мяне, працаваў на пасадзе сакратара па сувязях з грамадзкасцю. Ён пісаў, што вельмі перарапрашае, але інфармацыя пра авіяналёт усё яшчэ застаецца дзяржаўным сакрэтам.

Я прачытаў ліст жонцы ўтоласі выгукнуў: «Сакрэтам? Божухна, ад каго?»

Пару тыдняў пасля гэтага я пазваніў майму аднапалчаніну, Бэрнарду О'Гэйру, ды ўсё ж паехаў наведаць яго. Гэта было, мусіць, у шэсцьдзесят чацвертым ці блізу таго, карацей, у апошні год Нью-ёрскай усясьветнай выставы...

(...) З сабой у падарожжа я ўзяў дзъюх малых дзяўчатак — маю дачку, Нэні, ды яе найлепшую сяброўку, Элісан Мітчэл. Датуль яны ніколі не былі па-за межамі мысу Код. Пад'яжджаючы да ракі, я спыняў машыну, каб дзяўчаты маглі пастанаць ля вады і трохі падумаць аб ёй. Яны раней ніколі ня бачылі вады ў такім доўгім, вузкім ды несалёным выглядзе. Гэта была рака Гадсан. У ёй плавалі карпы, і мы бачылі іх. Яны былі вялізныя, як атамныя субмарыны. Таксама мы бачылі

гадаспады, ручай, якія скакалі з уцёсай па Дэлаўэрскай даліне. Было шмат чаго, дзеяля чаго варта спыніцца ды агледзенца, але трэба было ехаць далей, заўсёды трэба некуды ехаць. «Паехалі, дзяўчаткі. Час!» — казаў я. І мы ехалі далей.

І сонца зайшло, і я пагрукаў у парадныя дзъверы прыгожай камяніцы Бэрнарда О'Гэйра. Я нёс пляшыку ірляндзкага віскі, як яксыць абедзенны званок. Я сустрэў ягоную прыязную жонку Мэры, якой прысывяціў гэтую книгу. Мэры — дыплямаваная мэдсястра. Як на мяне, дык чудоўны занятак для жанчыны.

Мэры прыйшла ў захапленыне ад маіх дзяўчатак: яна пазнаёміла іх са сваімі дзеткамі ды адпусціла іх усіх на другі паверх пагуляцца разам ды паглядзець тэлевізар. І толькі пасля таго як дзяўчаткі пабеглі сабе, я адчуў, што не падабаюся Мэры або ёй нешта не даспадобы ў сёньняшній сустречы. Яна трымалася ветла, але холадна.

— У вас тут утульна, — прамовіў я, і гэта было праўдай.

— Я прыгатавала месца, дзе вы можаце спакойна пагаманіць, — сказала яна.

— Добра, — адказаў я, уявіўшы два фатэлі ля каміну ў шаляванай гасцёўні, дзе два старыя жаўнеры могуць выпіць ды пагаманіць сабе. Але Мэры завяла нас на кухню. Прыстале яна паставіла два мулкі крэслы. Стол меў парцялянавую паверхню. Тая паверхня мноцца раззала вочы адбітым сывяглом, якое сыходзіла з дзъюхс相伴нае лямпачкі. Мэры падрыхтавала нам аперацыйны пакой. Яна паставіла толькі адну шклянку — для мяне, і патлумачыла, што пасля вайны О'Гэйру забаранілі браць у губу.

Мы паселі. О'Гэйр быў зьбягтэжаны, але ён не казаў, у чым реч. Я губляўся ў здагадках, ня ў стане зразумець, што ў маёй пэрсоне так злавала Мэры. У мяне ж сям'я. Першы шлюб, ніколі не было разводаў. Ня жлукта. На вайне ніякіх кепствай ейнаму мужу не зрабіў.

Калі Мэры кідала сабе лёд у «Кока-Колу», дык нарабіла многа шуму, бразгаваючы матрычкай для лёду па чарупіне-нержавейцы. Пасля Мэры вышла ў іншую частку дома. Але ж і там не супакоілася. Яна сноўдала па ўсім дому; адчыняла і зачыняла дзъверы; нават скоўвала зь месца мэблю, каб спагнаць свою злосць.

Я спытаў О'Гэйра, што я такога сказаў ці нарабіў, што яна так злуеца.

— Не, не, усё добра, — адказаў ён. — Не пераймайся. Гэта ніяк з табой не звязана.

Ён быў літасцівы да мяне. Ён хлусіў. Гэта было звязана менавіта са мною.

Мы паспрабавалі не заўважаць жончынага шуму і пачалі прыгадваць вайну. Я

каўтнуў пару кілішкаў свайго віскі. Мы павыскаляліся, успамінаючи съмешныя эпізоды, але нікому не прыйшло да галавы сапраўды цікавай гісторыі. О'Гэйр прыгадаў, як у Дрэздэне, яшчэ да таго як яго разбамбілі, адзін хлопец натрапіў на некрануты вінны лёх, ды мы вымушаныя былі цягнучы таго хлопца ў тачцы.

Але на цэлую книгу гэтага яўна не хапала. Я прыгадаў двух савецкіх жаўнероў, якія абраўвалі гадзіннікавы завод. У іх была фурманка, набіткаваная гадзіннікамі. Ехалі яны падвясёленая, палілі вялізныя цыгарэты, скручаныя з газетаў.

Вось, зрэшты, і ўсё, што ўскруцілася тады на розум. А Мэры па-ранейшаму гармідарыла. Нарэшце яна зноў зайшла ў кухню, каб наліць сабе яшчэ шклянку колы. Выцягнуўшы зь лядоўні матрычку, яна гахнула яе ў чарупіну, дарма што лёду там было ўжо дастаткова.

Яна павярнулася, паказваючы сваю злосць, злосць на мяне. Яна вяла ўнутраны дыяллёг, і тое, што яна сказала ўголос, было толькі частваю таго дыяллёту:

— Тады вы былі дзецьмі!

— Што? — не зразумеў я.

— У час вайны вы былі малымі дзецьмі — як тыя, што падаюцца на другім паверсе!

Я хітнуў на знак згоды. Тады мы былі недапечанымі смаркачамі — акурат прыкансіці дзецинства.

— Але дзе ж ты пра тое напішаш!

Гэта не гучала як пытаныне, гэта гучала як прысуд.

— Я... я ня ведаю, — вымавіў я.

— Дык я ведаю! — сказала яна. — Вы будзеце ўдаваць, што вы былі мужчынамі, а ня дзецьмі, пра вас, герояў, будуць здымашца кінастужкі з Фрэнкам Сінатрам і Джонам Эйнам у галоўнай ролі або зь якім іншым чароўным старпёрам, які палка любіць вайну. І тады войны выглядацьмуць прыгожай казкаю, і ў нас іх будзе яшчэ многа. І на іх пойдуть новыя дзеці, тыя, што на другім паверсе.

І тут я дапяў. Яе раззлавала тэма вайны. Мэры не жадала, каб я дзеці або чые іншыя дзеці пайшлі на вайну забіваць. І на яе думку, книгі і кіно робяць свой унёсак, заахвочаючы людзей ісці на вайну.

Тут я ўзыняў правую руку і ўрачыста паабяцаў ёй:

— Мэры! Наўрад ці я калі-небудзь скончу гэтую книгу. Я напісаў ужо пяць тысяч старонак ды ўсе выкінуў у съметніцу. Але калі я ўсё-такі скончу яе, даю табе слова гонару: у маёй кнізе ня будзе ролі для Фрэнка Сінатры ды Джона Эйна.

— Ведаеш што, — дадаў я, — я назавуе я «Крыжовы паход дзецей».

З ангельская пераклаў Павал Касцюкевіч

ПАВАЛ КАСЬЦЮКЕВІЧ

Гурковы цукар

I. Інтэрнэт

Мама, якая вы ўсё ж тупая! Не хачу я вашых дурных дранікаў. Я хачу на мора, дзе людзі. Пуцёвачка, пікнік, шаплычок. Паесьці нармальных сьвінных крылаў. Хачу-хачу. Во, закажу паездку праз інтэрнэт. «Інцірнет», «інцірнет», мама. Сядзіце ў сваім дваццаць першым стагодзьдзі, як у нары. Як хамяк. Зірніце на вуліцу. Людзі перад інтэрнэтам разъвіваюцца, жыцьцё буду-юць. Вось, напрыклад, была тут адна. Вы яе ня ведаецце. Ужо ў гадах, праўда. Прыстойная жанчына. Пачала перапіс-вацца праз інтэрнэт з адным палякам. Ці хто ён там. Вэтэранам «Салідарнасці». Туды-сюды, карацей, захапілася жанчынка. Ну, праз месяц прыяжджае паляк у Менск. І акварыпом валачэ. З вадой. І ўсюды стаў яго цягач з сабой. І ў кіно ўзяў, і нават у рэстарацыю. І раз-пораз, быццам думae — нікто ня бачыць, ён у гэты акварыпом — р-раз туды сваю галаву. І хуценька дастае як ніяк нідзе. Тыцнú і далей пайшоў. І так цэлы дзень. І ўжо ў рэстарацыі ёй аб-рыдла страшна, і яна сказала, што хопіць галаву засоўваць у акварыпом, Лёлек. А ён ёй: «Прабачце, дарагая, не хачеў пакрыўдзіць. Рэч у тым, крулевамая, што я — марскі трывон. У Польшчы нас такіх цэляя суполка». Во як, трывон. Лістуецца з чалавекам і ня ведаец, што па той бок перад экранам сядзіць. «І вада, кажа, мне неабходная для маіх жабраў. Вось яны ў мяне — глядзіц». Ну, і паказаў свае жабры. Маленечкія такія дзіркі ў шыі. «І вада ў акварыпоме ў мяне марская. З нашага курортa Сопат». А яна што? Яна сказала яму: «Ты, Болек, болей не прыяжджай. Шкындызэхай у сваю Літву, у свой сабачы Талін! Сучок. Зрабіў тут бясплатны хвосьцінг і з інтэрнэтам вычвараеца — галаву людзям дурыць. Выціран сабачы!» — і вывалила ўсю ягоную марску воду на падлогу. А паляк? Пайшоў у прыбіральню: наліў зноў у акварыпом вады з-пад крану, пасаліў і цяпер ужо не

апавяданье

саромеючыся засунуў туды галаву, патрымаў там яе трохі і зъехаў назад у Польшчу. Не, тады ў мяне яшчэ інтэрнэту не было. Інтэрнэт хто мне ўсталяваў? Ну, памятаеце, заходзіў тады такі паглядны мужчына? Вікінг. Ну, памятаеце, калі я вас у ванным пакой замкнула, і рукі-ногі пазывязвала, і скотч на рот наклеіла, каб вы не дундзелі нам у вушы, а яму сказала, што рамонт у ваньні і хай, калі ласка, рукі мыє на кухні? У мяне кампутар ужо быў, а інтэрнэту дык німа. «О, кажа, у вас клявітура для інтэрнэту не падыходзіць». Дык вось, акурат ён мне нараіў памяняць і вічэстэр. Потым я ў газэце вычытала абвестку: «Прадаецца вічэстэр. Нядорага». І тэлефончык. У разыдзеле «Рознае». Прыяжджаю. Пад'езьдзік, лесьвічка. Адчыніе такі ў скураной куртцы, лысы. Таксама вікінг. «Я наконт вічэстэра», — кажу. А ён мне: «Зараз прыняясу». І вяртаецца са стрэльбай. Я яму кажу: «Гэта вы мяне зьбіраецеся забіць?» А сама ўжо з жыцьцём разъвітваюся. Я сказала яму (жыцьцю): «Чао, бамбіна! Ты было як песьня». А лысы вікінг мне праз мае думкі: «Не, гэта я зьбіраюся вам прадаць». «А цо гэта за таке? Я ж па вічэстэр прыйшла, а не па гэта вось». А ён? «Гэта і ёсьць вічэстэр, гэта такая зброя, у Амэрыцы ўсе паліцыянты зь імі ходзяць». А я яму: «Шо вы кажаце, прама такі ўсе? Каб вы ведалі, мужчына, вічэстэр — гэта такі кавалак кампутара». Я яму доўга даказвала, што гэта ягоная моцная памылка. Урэшце плюнула і купіла ягоную вэрсію вічэстэра. І нядорага. Сто восемдзесят. Дзе-вяць. Ёсьць адстальня людзі, мама, якія, ну, зусім нічагенікі ня кемяць у інтэрнэце, і ніяма сэнсу ім нешта даказваць. Іх ужо не памяняеш — застаецца толькі чакаць, калі яны ўсе вымруць, як дына-зары. Як дыназары ад вічэстэра. Не, «ружжа», мама, я вам не пакажу. Я яго памяняла на «Шмайсэр», і надзеяна схавала, і дастану толькі для таго, каб памяняць на M-16. Так, я хачу сабраць калекцыю «Зброя народу сьвету», але з прычыны абмежаванасці грашовых сродкаў і нястачы складзкіх памяшканьяў у нашай сабачагабарытнай кватэры я вырашала за раз мець толькі адзін экзэмпляр калекцыі. Так і буду па чарзе мець па экзэмпляру, покуль не паймею ўсю калекцыю. Ну, вядома, кожны этап зьбірання будзе дакумэнтальна засведчаны і на памяць захаваны. Ну, вы ж ужо сто разоў бачылі гэты

альбом. Гэта я з вічэстэрам у лесе пад Заслаўем. Ну, то ж побач Верка Сушчэня. А гэта я са шмайсэрам на съязе гораду. Насамрэчны, насамрэчны. Такі культурны малады чалавек прадаў, сантэхнік зь «Беларусьфільму». Цішком-нішком гандлное «шмайсэрамі». Там на «Беларусьфільме» ўсё, мама, фуфло: масоўкі, мэсрштмы, партызыны, войны, коні-каровы — усё муляж. Толькі «шмайсэры» сапраўдныя. Каб адзін дзень дастаць яго з алівы, нашага не-нагляднага агурайта, і тра-та-та-та-тата. Усіх гэтых таргашэй, поскудзь ня-людзкую. У кукурузны пыл. Ну, ясна шо хоч можна ў інтэрнэце купіць. Тут нядайна пісалі, што на інтэрнэт-аўкцыёне адзін нават купіў русалку. Нейкі хакер. І што тут зьдзіўляцца? Будзе сабе тримаць у сваім доме русалку. Мама,

Там на «Беларусьфільме» ўсё, мама, фуфло. Толькі «шмайсэры» сапраўдныя.

ну, якая праблема тримаць русалку ў кватэры? Што харч? Вам толькі б пасесьці. Зусім бульба ў галаву дала на ста-расыці гадоў. Гэта наагул ня ёсьць праблемай. З харчам для русалкі. Можна скормліваць ёй вашы ўлюблёныя гарэлья батоны 3-й катэгорыі. Ну, канечне, на хлебазаводзе. Або на «Камунарку» хадзіць на задні двор па пратэрмінаваныя вафлі ў чакалядзе. Плесньню ножыкам саскубаеш і тачы на здароўечка. Жыць-сльпяваць русалка будзе. Тут я прадбачу добры фінал. Ни тое як у гісторыі з дрэварубам у Японіі. Паехаў адзін у Японію лес валіць на два гады. Ну, ён з сынам, канечне, ліставаўся па інтэрнэце. І раптам сын бачыць, што бацька фігуруе ў розных позах на порнасайтах. Сыну зрабілася ніякавата неяк. З аднаго боку, быў рады высьветліць сынок, што ягоны бацька огого-го які яшчэ крэпкі. Як дуб. Але зь іншага боку. Інфармацыя і, сама галоўнае, карцінка, што той толькі з мужчынамі. Не, я супроць іх, гэтых, нічога, але ж бацька. Няёмка — съятое. Куды цяпер усе гэтыя ўспаміны зь дзяцінства дзяяваць? Як цяпер ставіцца да навагодніх падарункаў пад ёлкай? Ну, сын пайшоў калупацца яшчэ глыбей — да-

стай парольны доступ і заходзіць у сакрэтны інтэрнэт, выключна для членаў камчацкай чыгункі, і ў іх эксклюзіўным жывым журнале чытае, што бацьку на лесапавале выпадкова самурайскім мечам адрезала ногі. І фотка вісіць. Ды ня ног. Усяго астатняга. О так во: татуля — нікчэмны калека. Хлопец яшчэ пакалупаўся ў інтэрніце. Заходзіць цяпер ужо на самы-самы, самы-саменькі найсакрэтнейшы сайт, куды і зайсьці немагчыма. І бачыць: акрамя ўсяго таго прочага, ёсьць сьведкі, што бацька да таго ж прытрагоўвае «Грబалайфам». І тут сынок, ня ў змозе даць рады ўсім гэтым комплексам бацькі, пайшоў і выкінуўся з вакна. Зь дзясятага паверху хрущоўскага дому. Іх на ўвесь Менск толькі дзьве такія дванаццаціпяціхровыя хрущоўкі. У 60-я для кітайскага дыплорпусу збудавалі. Здаеща, і цяпер стаяць на Багдановіча. Тады Гorkага. Максімава Максімавіча.

2. Съмерць у пустой кватэры

Першую занепакоілася ягоная маці. Калі нанятыя рабочыя, маладыя хлопцы з блізкай будоўлі, ад якіх, як мёртвай вадой, тхнула віннымі парамі, выламалі дзверы, вока маці маланкава выхапіла гэту крыклівую пустечу белых съценак гасцёўні. Скінутыя ў некалькі куп кніжкі. А ў разорах паміж імі — сіліконавая нітка як бы смайжынай дарожкі-склізі на паркеце.

Першы будаўнік самлёў на месцы, як толькі выбілі дзверы і ў твары тхнула нясыцерпінім смуродам перагнілых рыбных адкідаў. Другі — па нейкай сэкундзе, згледзеўшы пазелянельную голыя ступакі выпрастаных ног, што вытыркаліся з вушака спальні. Але мерцьваком ня пахла — перабіваў смурод гнілой рыбы.

Пабіты плямамі гніеньня ў спальні ляжаў труп сына, але маці не самлела і, перабываючы ў аўтаплётнай напаўпрытомнасці, хістаючыся, з герметычна-тупамерным погудам у галаве, чамусіц пайшла на кухню, адкупіла і тхнула рыбным смуродам.

На падлозе паміж лядоўняй і пральняй машынкай яна ўбачыла зялёнае, бы збуцьвель камень, жаночае тулава. Тулава аздаблялі ахайна спарадакаваныя доўгія валасы, амаль цалкам асланяночы худыя прыгожыя руки. Але ж незалежныя ні ад кога, заўсёды цікаўныя людзкія очы працягвалі вандраваць ўсё ніжэй па мёртвым целе, і там, дзе мусіць быць працяг, ногі, нечакана напароліся на масіўны, закручаны ў колца хвост. Лускавічны хвост русалкі.

3. Русалчыны сълёзы

Русалка не любіла прыймаць душ разам. У першы дзень троє грузчыкаў з інтэрнэт-крамы — чырвоныя бэйсболкі і пярэстая ўніформа — занеслыі вялізны акварыпом у кватэру. Ён даў аднаму з іх шчодрую гасцініцу. І потым, калі за імі зачыніліся дзверы, а ён, не шкадуючы вонраткі, дастаў з акварыпу му зьнізу сълізкае, а зверху аксамітнае цела ды панёс яе ў лазенку, каб памыць, дык русалка выпрастала далікатную шыю і па-шляхетнаму павольна закруціла галавой на знак адмовы. Гэты просты жэст зачараўваў яго, і неспадзянава ён даў самому сабе дзіўнаватую клятву, што не разлюбіць яе николі. А закахаўся ён ўсяго толькі на некалькі сэкундаў раней, калі праз шклянныя съценкі акварыпу і цвілую воду ўбачыў яе ўважныя, крыху раскосыя очы. Потым, па часе, калі яна прасілася ў душ, ды ён заносіў яе ў лазенку, і яна адно пазірала з маўклівым дакорам ды не пускала вады, покуль ён не выходзіў і не прычыняў за сабой дзьяврэй.

Больш за ўсё яго агаломышыла адкрытыцё, што ў яе кароткая памяць. Дужа кароткая. Аднаго дня, калі, нақінуўшы палітон на саколку, ён выправіўся ў горад па справах, а вярнуўся толькі надвячоркам наступнага дня, русалка яго не пазнала. Ён зайшоў у спальню, а яна, напаўседзячы на канапе, толькі зьбягтэжана лышала вачыма. Аднак калі ён наблізіўся і паспрабаваў абніць яе, яна нязмушана, ужо без каліва разгубленасці, злосным кулачком, удар зьнізу, заехала яму праміж ног. Адскочыўшы да съценкі, не па-людзку сікнула і прыняла абарончую паставу.

Яму прышлося знаёміць яе з сабой

наноў. Зразумелая рэч — цяпер ён ведаў ейныя павадкі, характар, і таму працэс збліжэння значна скараціўся, але зь яе боку ўсё адно гэта было знаёмствам з чужаніцам, і датуль, пакуль ён зноў пачаў выклікаць у яе нейкія пачуцьці, яны досьціць доўга нават спалі ў розных пакоях. І ён, круцячыся на самотнай раскладанцы, думаў, што ізўна ж, цяпер яна будзе какаць яго менш, бо зусім ня памятае той купы прыемнасцяў, якія ён пасыпэў зрабіць ёй да таго злашчансага выхаду ў горад.

Сярод прыемнасцяў было ўсякае рознае, напрыклад, штодзённы масаж съпіны, што доўжыўся амаль гадзіну, ажно пакуль ягоныя кволыя, якія ведалі адно ляпнанье па клявіятуры, пальцы, не пераставалі слухацца, пачынаючы выконваць загады мозга ці не з сэкундным спазненнем.

Ягоны дзень складаўся з выкананьня яе дробных просьбаў: прынесці вады, запарыць гарбаты, пачухаць съпіну, паслушаць знойдзеня ёю ў чытанай кнізе эфектныя цытаты. Калі яны ўжо былі ў ложку і ён цягнуўся патушыць съвятло, яна магла папрасіць разбудзіць яе праз чвэртку гадзіны, маўляў, хоча абмысьліць сёе-тое, і ён, моцна прыспаны, прадзіраючыся праз сон, мусіў чуйнаваць, каб раскатурхаць яе праз гэтыя пятнаццаць хвілін. А яна, зусім асавелая, усё адно засынала наноў, цяпер канчатковая, на ўсю ночь, так і не выкананыя сваіх плянаў падумаць перад сном.

Яго тачылі сумненіні, ці яна любіць яго за сукупнасць учынкаў і асабістых якасцяў, то бок чым ён ёсьць, або ці ж яна какае яго толькі ў нейкі акрэслены момант, да прыкладу, у час, калі робіць ёй масаж, а потым становіца непатрэбным. Да таго ж, ён спалохаўся, што ў яе наагул рыбіна памяць, якая трывае адно колькі сэкундаў, і русалка забывае яго многа разоў на дзень. Але дзіўным чынам ад тых сумненін ёй і страху ў ягоным сэрцы імпэт змагацца за яе толькі дужэй, адно мацнела жаданье рабіць ёй яшчэ больш прыемнасцяў, ахвяраваць сябе без астатку, залагодзіць яе да стану ўзаемнага каханьня, заслужыць яго дзеяньнем. При гэтым скептычны голас, які зусім ня верыў, што рабленыне прыемнасцяў можа спрычыніцца да ўзынікнення каханьня, старанна заганяўся ім у самия глухія куткі сівядомасці.

Цяпер ён не ўжываў алькаголю, бо баяўся праспаць яе памяць, і штораніцы, яшчэ ў ложку, зазіраў ёй у очы, намагаючыся спраўдзіць, ці ж не забы-

РУСЛАН ВАСІЛЕВІЧ «VATER UNA»

Гурковы цукар

ла яна яго. І толькі атрымаўшы ад яе знак, напоўнены для яго таемнага сэнсу зрух брыва або раптоўнае пырханье вейкаў, супакойваўся і ішоў на кухню гатаваць каву або займацца якім іншымі справамі, якіх менела дзень пры дні. Але датуль, пакуль такі знак не зъяўляўся, цяжкіны чыгуны каўпак чорнага нябыту гермэтычна атачаў яго і ён адно натужліва сачыў за рухамі ейнага цела, шукаючы — не знаходзячы — зноў шукаючы — і нарэшце заўважаючы прагна чаканыя прыкметы станоўчага адказу.

Начамі яму ня спалася. Ён чуў пасыцельную мітусню з надта бліzkіх вокнаў суседзяў. Чуў лопат крылаў кожаноў. З акацыі, якая расла на цеплатрасе побач з вакном, кожаны выпырхвалі, часта-густа махалі няўклоднымі крыламі і, бы прывязаныя невідочнымі гумовымі жгуцкамі, па неймавернай траекторыі хапатліва вярталіся ў гушчар, распавядкою на ультрачастотах свае злавесныя вэрсіі стварэння съвету. Чуў крокі самадастатковых катоў, якія пахаджвалі па даху над яго галавой. Іх стальёвыя кіпці біліся аб бетонныя пліты, а хавсты мянілі месяцовую пыльцу. Аднак нараніцы, калі ён на колькі хвілінаў давалаў сабе адлучыцца з кватэры, выходзіў наверх і глядзеў на тое месца, дзе ўчора ступалі каціны лапы, ды бачыў адно запаскуджаны, пакрыты смалою дах. Ён вяртаўся назад у кватэру, а русалка, ужо чуйная, пажадліва съязбалі хвастом, зь юрлівай млявасцю аблізвавучы з лыжкі парэшткі вішневага ётурту. Любашчаў ёй хацелася адно раніцой. Але больш нават за хвіліны блізасці ён любіў рэдкія імгненныя мілоты, зыркіх, бы нядзельнае сонца шчасця, імгнення, якія раз-пораз на-дараўся надвячоркавымі гадзінамі, калі бяз дай прычыны русалка похапка-ва прыгуляла ягоную галаву да сваіх маленькіх грудзей, пачынала гладзіць яго па рана аблыслай макаўцы, казаць «Жэнечка», шэптам съязваўся на мёртвых мовах песні, цягучыя, бы кара-мэль. І на пэўным этапе, калі выхад у абсалют набліжаўся, то час на імгнень-

не правісаў, запавольваўся, татальннае шчасцце ўсё не надыходзіла, і менавіта ў гэты момант, нібы адчуўшы прыкрую затрымку, русалка мацней съціскала свае абдоймы вакол яго шыі і гэтага хапала.

Неўзабаве паўсталая проблема з інтэрнэтам. Побач будавалі дом і пашкодзілі тэлефонныя каблі. На вуліцу ён не выходзіў, бо баяўся, што русалка ізноў яго забудзе, але і людзей у кватэру пускаць не зъбираўся. Для сваіх хакерскіх апэрацый у сеніве ён паспрабаваў карыстацца мабільнікам замест кампьютара, але мабіла пастаянна завісала і рады не давала.

Ён вырашыў прадаць мэблю. Патэлевінаваў і даслаў прыватную абвестку ў газету. Потым вывалиў на падлогу нікому не патрэбны ў наш час книгі. Абыяк нагамі съпіхнуў іх у купы. Падчас пазбаўлення кніжнай шафы гонару, як і раней, калі яна становілася съведкам дзеянняў, звязаных з руйнаваннем і дэструктурызацыяй, русалка ажыўілася, узнялася вэртыкальна на свой хвост, не раўнуючы кобра, а ў вачох шуганула лятое полымя. Яна стала круціць рукамі, хітаць галавой, і гэта

Ганс Хрысьціян Андерсэн —
сабачы выціран».

нагадвала жаночыя танцы, ці то арабскія, ці то індыйскія.

Пакупнікі прыехалі ў той самы дзень: да пад'езду, куды ён знатагай съцягнуў па сходах шафу, прыйшли двое, муж і жонка, а ён, не таргуючыся і ня гледзячы ў очы, аддаў яе за дзясятую частку ад рэчаіснага кошту.

Мэблі і іншыя прычындалы патроху распрадаваліся: людзі тэлефанавалі, дамаўляліся аб часе візыту, прыходзілі да пад'езду, зыдзіўляліся незвычайнім умовам угоды, пачыналі падазраваць яго ў махлярстве, нядобра азіраліся, але атрымаўшы сапраўды ніzkую цену, жавава грузілі набытае на легкавушкі і зьяжджалі праз арку.

Лэп-топ ён збыў апошнім. Калі пакупнік, які дамовіўся зь ім пра сустрэчу, заехаў на машыне ў двор, выявілася, што гэта ягоны былы аднакурснік, таксама хакер. Аднакурснік з заплошчанымі вачымі безупынку балбатаў, распавядкою пра новыя вэрсіі праграм, пра агульных сяброў, а яму ўсё чулася, што аднакурснік напрошваецца ў госьці. Аднакурснік нарэшце зъехаў, а ён зайшоў у пад'езд і доўга-доўга стаяў у цемры, нахіліўшыся, прытулены

ілбом да съцяны, паклаўшы раскрытыя далоні на халодныя батарэі, ахінуты дзікім жаходыцем, што вось толькі што гэты чалавек стаяў на якіх некалькі дзясяткаў, некалькі дзясяткаў сабачых мэтраў ад ягоныя кватэры, і пара неасцярожных згодаў — дыял чалавек мог прабрацца ў кватэру, зайдыці ў пакой і ўбачыць яе.

Адной ночы, за колькі тыдняў да съмерці, ён прахапіўся са сну. Махры дажджавых крапляў аздаблялі верх аконнага праёму. Толькі праз імгненны, пра якія ён падумаў: дзіўна, няўжо так насамрэч позыніца гук, — пачаў няўрымымі тупамерны пошчак дажджу. Нязграбна варушачы рукамі, па-яшчарынаму зъвіваючыся, намагаючыся не патрываюць русалку, ён вылазіў з-пад коўдры, асьцярожна споўз, як адфаксаваны аркуш, з канапы на падлогу нагамі ўперад. Узняўшыся, заплюшчыў очы — каб убачыць хоць што ў гэтакай эгіпецкай цемры — і расплюшчыў зноў, потым пасунуўся ў кірунку дзьвярэй. Запалі і тут жа — як і не было ў паміне — маланкава патушыў съятло ў вітальні. За гэтае кароткае імгненне здолеў згледзець на старой тумбачцы асадку. Замкнуўся ў прыбіральні, адарваў жмут ад рулёну і асьцярожна, каб не парушыць далікатнай крохкасці туалетнай паперы, стаў адольваць літару за літарай. Напісаўшы, укінуў паперку ў зеўра ўнітазу і адразу тузануў за клямку злыўні. Падумаў, які бессэнсноўны учынак, дурота. Аднак ведаў, што не напісаць ня можа.

Чытайце:

«Казкі пра русалак — суцэльная выдумка.

Русалчыны сълёзы — гэта калі плачаш ты, а не русалка.

Калі русалцы добра, табе пагана.

Калі русалцы пагана, табе і пяतля — збавеніне.

Русалцы пагана заўсёды.

Ня тое што яна русалка і ёй пагана, гэта пагана яна сама і ёсьць.

Знёмыства з русалкай вядзе ў магілу.

Калі ты перастрэў жанчыну (ці нават убачыў яе на вуліцы, увомільг)

і разумееш зыніцацку, што яна русалка, — ведай, што

знаёмыства зь ёй табе ўжо не пазыбегнунць.

Ганс Хрысьціян Андерсэн — сабачы выціран».

Усё мусіла скончыцца праз лічаныя дні. Ён ведаў гэта і не баяўся. Пад шэрым, правіслым небам адзін на адзін лезылі дахі з ускудлачанымі антэнінамі.

Смачна есьці

У апошнія гады мода на экалягічна чыстае харчаваньне абліяцела ўесьць свет.

«Бліжэй да прыроды трэба быць!» — сцьвярджаюць публікацыі ў часопісах, выступы на радыё. Ни хочучы адступаць ад сучасных тэндэнцыяў, дасылаю некалькі рэцэптаў танных страваў з прыроднага матэрыялу, здольных максимальна наблізіць вас да съвету жывой і нежывой прыроды.

Блінцы з камбікорм

Вам спатрэбіца 300 г камбікорму,

шклянкі вады пасъля мыцця тлустага посуду, 1 яйка, 1 цыбуліна, 100 г пазалеташній перапрэлай капусты. Соль і цукар — нельга! Белая съмерць!

Спосаб прыгатаванья:

Запарыць камбікорм у вадзе. Убіць яйка. Дадаць капусты. Смаажыць да гатоўнасці. Можна цыбулі ўкрышыць, каб капуста не съмярдзела. А ня ўкрышыце, дык і так зъясьцё — чорт вас ня возьме!

Кальмары па-съвінячы

Вам спатрэбіца кошык гарбузыніку,

Жарты

паўлітры неачышчанага рыбінага тлушчу, прызначанага для падкормкі съвіней.

Спосаб прыгатаванья:

Пакрышыце гарбузынік. Паліце рыбіным тлушчам. Брыдота? Бачылі вочы, што рукі рабілі? Дык цяпер ежце, хоць павыглазыце.

Грыбкі «Ў апошні плях»

Вам спатрэбіца 0,5 кг любых грыбоў, 400 г адвару лістоў фікуса альбо воўчых ягадаў.

Спосаб прыгатаванья:

Грыбы засмажце. Дадайце адвару. Перамяшайце. Паскудзтва? Атрута? Памерці байцеся? А што ж вы думалі: на тым съвеце сэрвэлятам кормяць?

Тацяна Барысік

Выбраны народ

Ад пачатку вякоў існаваў народ, якога выбраў Бог. Але заўсёды існавалі народы, якія выбіралі сабе багоў і якім з натхненнем пакланяліся і служылі, прыносячы крыавыя ахвяры. Але найбольшую ахвяру для такіх багоў заўсёды была ахвяра духу. Без унутранай велічы чалавек становіцца нявольнікам, нават не разумеючы аб гэтым, бо губляе ўнутране вымярэнне добра і зла, значэнне волі і няволі. Яго жыццёвия і сацыяльныя арыентацыі будуюцца на запаветах, якія даюцца багамі.

Наступае момант, калі новыя багі абвяшчаюць аб тым, што яны выбраў той ці іншы народ, каб служыць гэтаму народу, і народ будзе жыць шчасліва, пакуль служыць свайму богу. Так будзе вера і так ствараецца няволя. Усё тое, што не адпавядае запаветам, мусіць зыніштажацца, а незадаволенія — пабівацца камянімі.

Падобны лёс не абліндуе і беларусаў. Прыйшоў той, хто выбраў гэты народ, і народ павінен слухаць і служыць яму, бо толькі

праз гэта людзі будуть шчасліві.

Яны называюць яго ППрэзыдэнт і шэптам кашуць яго імя. А ён, ППрэзыдэнт, даў ім табліцу запаветаў, каб ведаў народ, што рабіць і куды ісці.

1. ППрэзыдэнт Лукашэнка — твой адзіны ППрэзыдэнт, не выбірай іншых ППрэзыдэнтаў, акрамя яго.

2. Не сумнявайся ў тым, што ён рабіць, слухай яго і давайрай яму ва ўсім.

3. Не прамаўляй слова «апазыцыя» і імёнаў ейных лідэраў.

4. Не здайся палітыкай.

5. Галасуй заўсёды «ЗА».

6. Ня думай.

7. Ня май свайго асабістага меркаванья.

8. Не аглядай нічога, ак-

Фэльетон

рамя БТ, АНТ, і не чытай нічога, апроч «Советской Белоруссии».

9. У чарцы і скварцы шчасльце тваё, большага ніколі не жадай.

10. Усяго бойся і не супраціўляйся.

І будзе народ блукаць у цемры, упэўнены, што жыве ў съватле. І буде служыць і слухаць хлуснью, веруючы, што гэта праўда. І прыйдзе новы ППрэзыдэнт, і яны верна будуць служыць яму.

Павал Вусаў

Вачыма дазымэтрыстыкі

Віктор Корзун: Адны ня
хочуць ведаць, другія
думаюць, што ўсё
ведаюць, а праўды ня
vedae nікто. Аўтар
фільму «Васіль Быкаў.
Вяртаньне» зъняў другую
сваю стужку, пра
Чарнобыль.

«Наша Ніва»: Як узьнікла ідэя здымача фільм менавіта пра Чарнобыль?

Віктар Корзун: Калі ёсць
магчымасць нешта зрабіць, то
найлепш рабіць гэта на сур'ёз-
ную тэму. Пра Чарнобыль пачы-
наюць забываць. Народ спакой-
на ставіцца да трагедыі. Ёсць
асобныя публікацыі перад 26
красавіка, але гэтага мала. Я пе-
рад пачаткам працы над
фільмам кансультаваўся з эксп-
эртамі ў чарнобыльскай траге-
дыі, у тым ліку і зь Юр'ем Бан-

Віктар Корзун
нарадзіўся ў 1966 у
Менску. Рэжысэр.
Скончыў мастацкую
вучэльню імя
Глебава (1986),
Акадэмію мастацтва
(1995). Аўтар
фільму «Васіль
Быкаў. Вяртаньне»
(2004).

АНДРЭЙ

дажэўскім. Я імкнуўся паказаць як мага больш аб'ектыўную карціну Чарнобылю.

«Там не пяюць птушкі»

«НН»: Хто є фільме герої?

ВК: Гэта прафэсар, член-кадрэспандэнт Акадэміі навук Іван Нікітчанка і звычайная дазымэтрыстка з Брагіншчыны Настасься Пятроўна, ліквідатарка Чарнобыльскай катастрофы. Яна адна зь нямногіх, якія засталіся тамака кантроліруючыя ситуацыю з радыяцый. Не хачу называць яе прозывішча, каб у яе не было проблем, бо яна вельмі даверліва паставілася да нас. У кожным заражаным раёне ёсьць пункт кантролю за радыяцый. На адным зь іх яна й працуе.

Цікава вийшла: ми тольки прыехалі да яе і адначасова да яе прыехалі людзі зь Менску, якія назыбіралі грыбоў і хапелі пра-верыць іх на радыяцію. Яна кажа, што доза радыяціі ў гры-бах перавышана. І што вы ду-маеце: назаўтра мы сустракаем гэтую сям'ю, якая нас запрашае да сябе да дому паесы і грыбоў...

А і сама Настасяся Пястроўна — тыповая жыхарка тых мясьцінай. Яна кажа, што радыяцьця ня пахне, яе рукамі не памацаеш, дык чаго яе баяцца. Яна кажа, што нічога не здараетца, а пасьля расказвае, што на мінульым тыдні памёр адзін яе аднагодак, за ім адразу другі. Нейкі ейны сваяк памёр ад раку. Гераіня вельмі добра сябе пачувае, ходзіць паўсюль, замярае радыяльную. Яна не баіцца, кажа: я ж

рукі мыла. Гэтая жанчына кажа,
што перасяляць людзей ня вар-
та, бо гэта бессэнсоўна...

«НН»: А што кажа Нікітчанка?

ВК: Нікітчанка падыходзіць з пазыцьлі навукоўца, кажа, што Чарнобыль ударыў я ня толькі па Беларусі, але і па ўсім сьвеце. Я, як рожысэр, хачу, каб чалавек сам усё супастаўляй і прыходзіў да нейкіх высноваў, каб нараджалася трэцяя ісціна. Ні Нікітчанкава, ні гэтай дазымэтрыстыкі, а нешта трэцяе. Праз гэта фільм і завецца «Верыць толькі ветру». Не хачу ствараць танных эмоцый...

«Наўрад ці фільм пакажуць па БТ»

«НН»: А що запомілася найбільш за час пера бывання у забруджаних раєнах?

ВК: Розныя незвычайныя рэчы. Акаваеца, што кукуруза аблспютна не набірае радыяцыі, хоць яе пасадзі на самім чарно-быльскім рэактары... Што тамака расьце чорная бяроза. Поўна розных зьвяроў, пачалі запускаць зуброў. У лясах чарно-быльскіх раёнаў не пяюць птушкі...

«НН»: Як Ви думаєте, ці можна фільм быць паказаны на БТ?

ВК: Магчыма, адбдуцца закрытая паказы ў некаторых кінатэатрах перад 26 красавіка. На БТ — наўрад ці, бо ў фільме — праўда. Героі фільму гавораць па-рознаму, але ўсе гавораць праўду, а гэта — самае страшнае для нашага тэлебачання.

Гутарыў Зыміцер Панкавец

**Прафэсар Юры
Бандажэўскі на сайце nn.by**

У панядзелак 23 красавіка дасьледчык наступстваў Чарнобыльскай катастрофы Юры Бандажэўскі у рэжыме рэалнага часу адкажа на пытанні чытачоў сайту www.nn.by. Пытанні яму можна задаваць ужо зараз на сайце. Праф. Бандажэўскі ў 1999—2005 сядзеў у турме. Пасьля вызвалення на мог знайсціцы працы ў Беларусі, цяпер займаецца навуковымі дасьледаваннямі ў Клермон-Фэрсане (Францыя).

Магілёўцы чытаюць на ТВ Купалу й Коласа

Унікальную акцыю да юбілею клясыкай зладзіла гарадзкая філія ТБМ сумесна з каналам «Магілёў-2». Да 7 ліпеня на ТВ будуть гучыць творы Купалы, пасля — Коласа, які нарадзіўся 3 лістапада. Вершы чытаюць людзі розных гадоў ды сацыяльнага становішча. Першымі адгукнуліся выкладчыкі й студэнты ўніверсітету, акторы. Суполка ўкраінцаў узялася рыхтаваць чытаньні на мове Шаўчэнкі. А ірляндцы — па-ангельску.

Штодня ў эфір ідзе каля сямі 30-секундавых ролікаў.

Радзімічы пабілі крывічоў

14 красавіка стартаваў 17-ты чэмпіянат Беларусі па футболе. Першы тур адкрываў матч у Гомелі паміж мясцовым клубам і

наваполацкім «Нафтанам». «Гомель» перамог з лікам 3:1.

Бралі сем мільёнаў

14 красавіка ў судзе Цэнтральнага раёну Менску агучаны прысуд у справе аб самым буйным хабары ў гісторыі краіны. Пяць чалавек пойдуць у турмы на тэрмін ад шасці да дзесяці з паловай гадоў. Вінаватымі прызнаны Алег Жукоўскі, Аляксандар Пашук, Юры Міхайлоўскі, Мікалай Пенкрант і Віктар Бароўнік. Яны вымагалі ў дырэктара адной з бударганізацый 7 млн. даляраў за вырапэнне пытання аб забудове 20 гектараў пад Копішчам (Менскі раён). Злачынцаў затрымалі пры передачы першай часткі сумы, 1,5 млн.

Чароўныя зъмеі Аляксея Ненадаўца

Выйшла ў сьвет новая кніга

фальклорыста з Бабруйску Аляксея Ненадаўца. У зборнік «Чароўныя зъмеі» сабраныя легенды й быў пра гадаў.

З бліжнім съятлом круглы год

Ад 16 красавіка кіроўцы ў Польшчы цягам усяго году мусіць ездзіць выключна з запаленымі фарамі. Бліжнє съятло круглы год мусіць быць запалена на аўтамабілі падчас руху таксама ў Чехіі, Швейцаріі, Італіі, Эстоніі, Латвіі, Фінляндыі. Дык там нават аўтамабілі цяпер прадаюцца з опцыяй аўтаматычнага ўключэння фараў пры павароце ключа запальвання.

МБ

Гіганцкі сад на радзіме Лукашэнкі

На палях паміж вёскамі Александрыя і Мяжнік Шклоўскага раёну закладаецца яблыневы сад.

Маштаб грандыёзны: плошча 163 га, балыш за 270 тыс. дрэваў. Звыш за 50 тыс. польскіх сажанцаў ужо растуць. У Александрыі, дзе жыве 400 чалавек, збудавалі шыкоўны басейн. А як у вёсцы жыве ўсяго 400 чалавек і Дняпро цячэ, то плаваць асабліва няма каму. То мо хоць яблыкі будзем мыць, жартуюць вяскову.

Паводле радыё «Рацыя»

Як стаць мільянэрам

Транспартнай праукратурай узбуджана крымінальная справа у адносінах да начальніка зъмены грузавога комплексу аэропорту «Менск». Быццам бы шляхам падробкі папераў ён вывез са складу футра норкі на 2,5 млн даляраў.

Паводле «Звязды»

**У Пінск
прыйшла
вясна.**

СЯРЖУК СЫС

Дзяўчына, якая так шчыра з табою гуляе
 Зрэдку ў размовы
 і значна часьцей у маўчанку,
 I ежу гатуе, і чэша грабенъчыкам косы якая,
 А болей за сэкс марыць выспаца ранкам.

Съляпую, якую вядуць у кавярню, каб потым
 Абавязкова абрыйнуць на дол,
 ці на стол, ці на ложак,
 Якая так шчодра за гэта падзеліца потам
 I фантастычнымі ўздрыгамі вуснаў,
 а можа і ножак.

Якую ты да і пазней, а яшчэ на съвітаны
 Так ненавідзіш, што чуеш,
 як крышацца зубы,
 За тое, што дорыць яна
 бессаромна каханье,
 Дарэчы, якое таксама звычайная згуба.

Якая аднойчы зарэжа цябе нечакана
 Банальным іржавым нажом,
 без ніякай нагоды,
 Якая сама — не жыцьцё, а крыавая рана,
 Глыбокая плынь, дзе сядоць на мель пароходы.

Што больш за кадэтаў загады твае паважае
 Без аніякай надзеі ім павінавацца,
 Якая жыве недзе там, паміж пеклам і раем,
 Ці, болей дакладна,
 паміж не тваіх мастурбаций.

Якой невядомы экстаз ад фатэльнай самоты
 I розыніца ў слове распуста
 і ў слове нявіннасць,
 Якая і брэндзі, і півам напоўніць улотай
 Венаў аб'ём, захаваны для марачных вінаў.

Зацята якая шукае ў мужчынскіх кішэнях
 Съведкаў твайго верагоднага кроку налева,
 Якая на вершы плявала ды на летуценыні
 I непрытомнела ўраз ад няхітрых напеваў.

Якой аніколі ніхто не даўмеўся тлумачыць,
 Што ціхая здрада
 ня можа быць зъявай прыстойнай
 I асабліва тады, калі ты не мужчына, а мачо,
 Здатны на самыя крыавапралітныя войны.

Дзяўчына, якая народзіць
 дэіцьтка, падобнае Богу,
 I ён будзе ты, а сама —
 а сама застанецца дзяўчынай —
 Дзяўчына, ня ведай ніколі, што кажа паэта нябогі:
 Цябе не кахаць і ня жыць —
 як і жыць і кахаць — немагчыма.

АРЦЮХ
ГЕРМАНОВІЧ

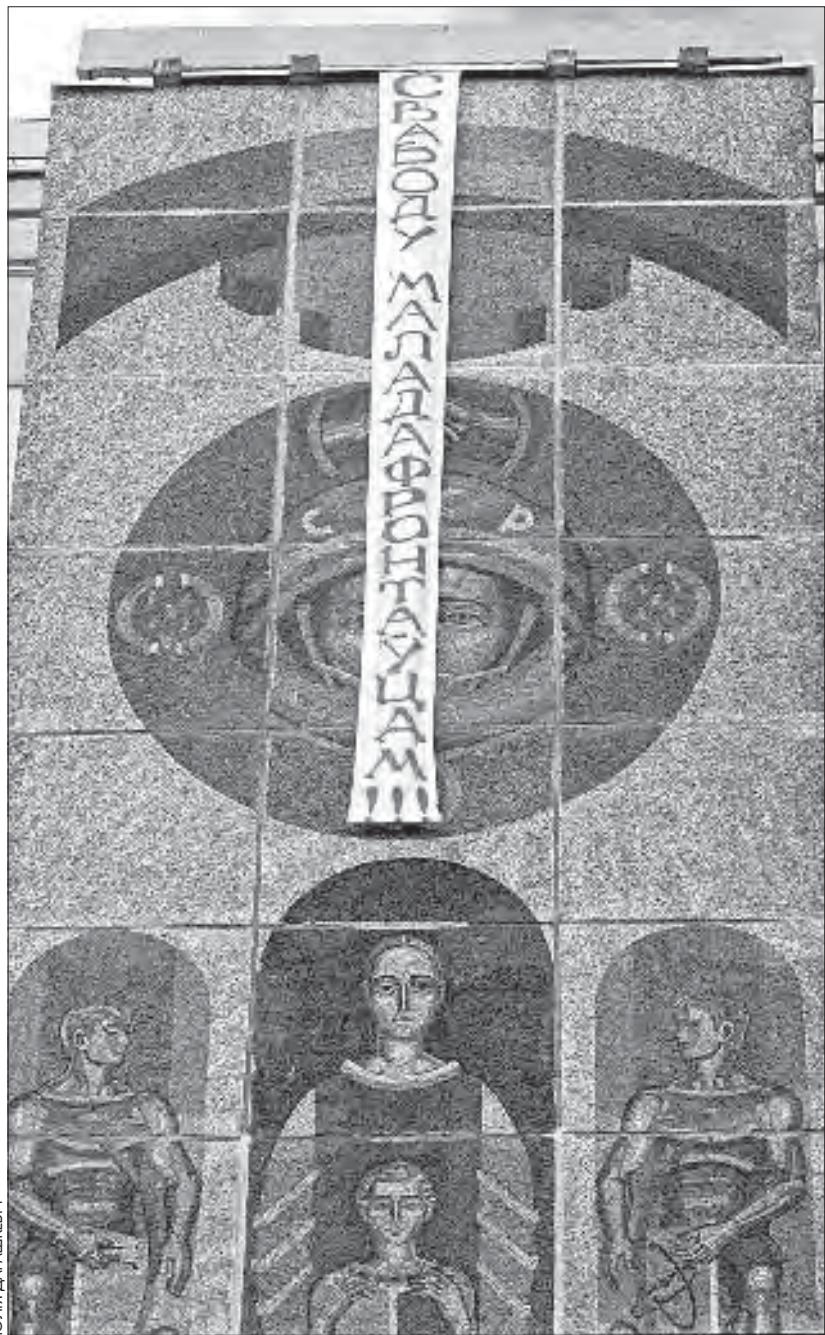
ВЯСНА

сны
 ня
 той
 вясны
 сок
 сакавіка
 сънег
 ці
 то
 вада
 цішыня
 нуда

горы
 съмецьця

город
 крыкі
 цягніка
 ключ
 рука
 не
 твая
 замка

сэрца
 не
 съмлеца
 мары
 пра
 вясну
 думкі
 не
 да
 сну
 пэўна
 не
 засну

ЮЛІЯ ДРАШКЕВІЧ

Насупраць Нацыянальнай бібліятэki 16 красавіка.

Неба ВЛАкітнае

Голая манашка
+
S.D.M.(demo),
БМА-груп,
2007.

«50 год беларускаму радыё,
якое 50 год нікому не
патрэбнае».

«Манашка» падавала надзеі на пачатку сваёй кар’еры, пры канцы 90-х. Тады думалася, што праз год-другі яны ўвойдуть у лік лідэраў беларускага року. Пры такой сцэнічнай і жыцьцёвай харызме, выдатным адчуваўнікі музыкі і рок-паэзіі гэта было цалкам магчымы. Неадэкватнасць лідэра гурту Федзі толькі дапамагла б. Але «Голая манашка» мае дагэтуль нерэалізаваны патэнцыял, некаторыя праблемы з законам ды вузка лякальную папуляранасць. І яшчэ вось гэты дыск зь ніякім дызайном, але афіцыйна выдадзены. ГМ — гурт, у творчасці якога няма прахадных песьень. Запісаныя яны не найлепшым чынам, але ад таго вастрай адчуваеца дух таго самага сумленнага року: калі песьня ірвецца з душы параненай птушкай. І тут няважна: мацокамі выказаныя эмоцыі ці словамі Ноўвіка-Пеюна, з дапамогай некалькіх музыкаў ці праста на акустычнай гітары. Калі неўпта і вылучань з альбому — дык гэта найперш «Радыёактыўны фон» (пра Чарнобыль з душою) і «Наркатачны транс» са словамі «50 год беларускаму радыё, якое 50 год нікому не патрэбнае». На дыску ёсьць яшчэ смачны дадатак — дэма-альбом ляўрэатаў апошняга «Басовішча» і «Рок-Кола» гурту S.D.M. Для цікаўных — прыдасца. Такія песьні, як «Чужы» і «Ніколі», даюць спадзей, што S.D.M. здольныя дарасыці (а мо і перарасыці) да сваіх куміраў з N.R.M. Галоўнае, каб ня здарылася таго самага, што з «Голай манашкай».

Дыск для тых, хто бяз боязі гатовы пагрузіцца ў поўны андэрґраўнд.

Drive

Алег Сыпіцын
і Чэрмэн,
НМК, 2007.

Можа пасаваць як саўндрэк
да кампьютарных гульняў.

Новы дыск ад майстроў гітарнага інструменталу, на якіх ужо прызыбліліся. Прэтэнзіі ў гэтых музыкаў немалыя, у адрозненіні ад іншых беларускіх гітарыстаў-віртуозаў. Сыпіцын і Чэрмэн першыя ў Беларусі паспрабавалі вывесці свой кірунак са сферы пікому не патрэбных эксперыменталаў у камэрцыйнае рэчышча. Сёй-той посьпех яны здабылі, пайграўшы на разагрэве замежных рок-зорак на іх мужскіх выступах, зняўшы відэа ды выдаўшы во гэты дыск. За часоў іхнае маладосці мэталісты заходзіліся на ў надта добрых стасунках з іншароднікамі. Магчыма, гэта падштурхнула Сыпіцына з Чэрмэнам злучыць у адно гэтыя два пачаткі. У «Драйве» на надта мудрагелістая гітарная музыка замяшаная з электроннымі інструментамі — у выніку ствараецца атмасфера прысутнасці ў нейкай віртуальнай прасторы. Відавочна, што тут даўся ў знакі на толькі Стыў Вэй, але і Жан-Мішэль Жар. Музыкі не намагаюцца апярэдзіць час — яны праста паказваюць, як яны думаюць і што яны ўмевают. Можа, ад таго, слухаючы іхнія творы, складваеца ўражанье, што недзе гэта ты ўжо чуў. Асабліва тое адчуваўльна ў байкерскіх рytмах «Speed retracce» і балядзе «Сга». У альбоме ёсьць песьні, зробленыя з аглядкай на «Emerson, Lake & Palmer», але ёсьць і абсалютна правальныя нумары, як твор «Air». Альбом Сыпіцына і Чэрмэна цалкам прыдасца для рэляксацыі, будзе незамяняльным для тэле- і радыё-рэжысéraў, а таксама можа пасаваць як саўндрэк да кампьютарных гульняў.

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Этнафэст на Возеры

21 красавіка (субота) а 18-й у кавярні
Палацу дзяяцей і моладзі (Старавіленскі
тракт, 41) адбудзеца этнафэст з удзелам

гуртоў «Нагуаль», «Джамбіум», «Рэха». Праезд трамваемі № 3, 4, 5, 10 да прыпынку «Палац моладзі». Даведкі па т.: (029)272-02-90.

Любіть тебя, родная

Аляксандар
Саладуха,
Vigma, 2007.

Саладуха падае сябе такім чынам, што абыватлю цяжка не скрыцца, як і ў выпадку з агрэсіўнай рэкламай «Супэрлято».

Шосты дыск сывевака, прымеркаваны да дваццатігодзьдзя кар’еры. Зъбяднелыя на ўяўны «фармат», айчынныя «эфэмкі» ўжо разабралі на ратацыі ўсе 16 трэкаў альбому. Песьні для Саладухі пішуць самыя топавыя беларускія пазы-песеньнікі ды кампазытары: Макс Алейнікаў, Алег Ялісеенкаў ды былы гітарыст «Новага неба» Лявон Шырын. Апошні яшчэ і прадмову да дыску напісаў, у якой райць уважліва прыслухацца да «тонкіх струнаў чалавечых эмоцый». Сакрэт доўгажыхарства і адноснага посьпеху Саладухі на беларускай поп-сцэне — даволі прости. Не вядзецца пра талент, выкананіца бярэ нахабнай харызмай. Ён падае сябе так, што абываталю цяжка не скрыцца, як і ў выпадку з агрэсіўнай рэкламай «Супэрлято». Сыпява банальныя тэксты, але робіць гэта бескампромісна і ўпэўнена. Таму, каго зачапіў ягоны рафінованы патасны голас, — не ўратавацца болей ад пранізлівых вачэй артыста. Хто адчуў ў часам няблага аранжыраваных песьнях фальш і жаданьне пеюна адно быць навідавоку — адназначна будзе затыкаць вушы і заплюшчваць вочы пры адной толькі згадцы пра яго. Сярод абсалютна новых песьні, заточаных пад узорную расейскую папсу, ёсьць і знакамітая «Чужая милая» ў новай аранжыроўцы, якая колісці уяўляла Саладуху ў шэраг самых бліскучых поп-зорак. З тых часоў у ягоным рэпэртуары так і не зьявілася такога яскравага гіта. «Мы вернёмся, обязательно вернёмся», — пляе выкананіца ў апошняй песьні. І падаеца, што супакойвае гэтымі словамі ён найперш самога сябе... Для тых, хто хоча пачувацца маладым, не прыкладаючы да гэтага аніякіх выслілкаў.

Сяргей Будкін

Перакачайнік

Пра татарскае смакоцьце піша
Алесь Белы.

Упершыню я даведаўся пра таямнічы «перакачайнік» два гады таму, ад Ібрагіма Канапацкага. Мы абмяркоўвалі артыкул пра татарскую кухню для меркаванай энцыклапедый «Наша ежа», якую пачалі былі распрацоўваць у выдавецтве «Беларуская энцыклапедыя». Вельмі сымпатичны артыкул пра экзатычную кухню беларуска-літоўскіх татарап напісала ў выніку дачка Ібрагіма, Зарына, але праект энцыклапедыі забуксаваў. Абачлівае Міністэрства інфармацыі не палічыла праект кадыфікацыі нацыянальных кулінарных традыцый годным дзяржаўнага фінансавання.

За гэты час мне давялося двойчы пабываць у Крушинянах на Падляшшы — стаўліцы польскіх татарап і цэнтры «культу перакачайніка», а Ібрагім Канапацкі паспей пакінуць нас назаўжды. А вось сам прадукт быў унесены — самым першым! — у польскі рэестар традыцыйных прадуктаў, які Міністэрства сельскай гаспадаркі пачало весьці ў адпаведнасці з агульназарубежскімі стандартамі.

Гэтае заканадаўства, ініцыяванае французамі, мае на мэце зменіць вадавую колькасць і павышыць якасць прадуктаў харчавання, якія вырабляюцца ў Еўропе. Яно сыходзіць з ідэі, што адукаваны спажывец набывае ня «ежу ўвогуле», ня пэўную колькасць калёры, бялкоў, вуглеводаў, тлушчаў, вітамінаў, не канструктар з генетычна мадыфікаванай соі, крухмалу, гідрагенізаваных расылінных тлушчаў і набору «ідэнтычных натуральным» Е-зістрыма-лічбамі, а прадукт зь непаўторнымі рэцэптурай, гісторыяй, прафесій-

нымі сакрэтамі, за якімі стаіць многія пакаленіні рэальных жывых людзей, годная спадчына сем'яў, прадпрыемстваў і рэгіёнаў.

Рэеструючы перакачайнік, суседзі нават прызначалі беларускае паходжаньне слова. Але што ж такое перакачайнік?

Жывучы ў іншаверным і іншакультурным атачыніні, беларуска-літоўскія татары ў значайнай ступені перайшлі на агульнае з новай радзімай мэню, а традыцыйныя стравы гатавалі па пятніцах і на сьвяты (байрам). Сярод съвяточных далікатэсau, як і ў іншых цюрскіх народаў, было шмат страваў з муکі з рознымі начынкамі: мяснымі, малочнымі або фруктовымі, вараных, смажаных або печаных, накшталт калдуноў, беляшоў, чабурэкаў, кібінаў і інш.

Перакачайнік належыць да гэтай шырокай групы страў. Гэта пірог зь вялікай колькасцю пластоў тонка раскасанага «макаронавага» пірога. Гатовы прадукт, паводле

пласт змазваюць маслам і закрасамі; а між імі кладуць разнастайную начынку: зь сечанага мяса (ялавічыны, бараніны або гусіцыні) з дадаткам вялікай колькасці цыбулі і сырога тлушчу; з тварагу, часам з разынкамі; з сыру; зь цёртых яблыкаў або сыліў (інавацця апошніх часоў) і г.д. Начыненае песта закручваюць у сыральны рулет, падобны чымсыці на рагалік, зълепліваюць краі, шчодра паліваюць топленым маслам і запякаюць, або, дакладней, смажаць, «у фрытуры» — у круглым рондлі (калісь дайней — у медным), каля дзвіюх гадзін. (Калі турысты ня будуць глядзець, відаць, і фрытурица прыдасца.) Сакрэт перакачайніка хаваецца ва ўменын як мага танчэй раскачаць цеста. Чым больш далікатнымі атрыманаўцца бліны і чым драбней пасечанае мясо, тым смачнейшым будзе гэты старадаўні беларуска-татарскі пірог. Гатовы прадукт, паводле

польскага стандарту, мае каля 30 см у дыямэтры і важыць каля 3 кг. Перакачайнік вырабляюць зь вельмі крутога, г.зв. макароннага цеста, з найменшай колькасцю вады (каля 25—35% ад агульнай вагі цеста ці ўдвай менш, чым здольная звязаць пшанічнае мука), таму яго даводзіцца вельмі доўга і старанна замешваць, пакрыссе даўгаючы ваду. Падавалі перакачайнік гарачым, калі на съвята, але і халодным, калі елі яго як закуску паміж асноўнымі прыёмамі ежы.

У радзіне Джэнеты Багдановіч, якая ўтрымлівае ў Крушинянах традыцыйную карчму «Tatarska Jurta», як съцвярджаюць, рэцэпт перакачайніка перадаецца з пакаленіня ў пакаленіне, сама меней з XVIII ст. (А Джэнета ўжо «раскручвае» наступныя спэцыялітэты, таксама зь беларускімі назвамі — цыбульнікі, перамячы...)

Падобная страва вядомая і іншым цюрскім народам, у

Перакачаўнік

(Рэцэпт прыблізны, больш дакладны інструкцыі хаваюцца як сакрэт радзінай Багдановіч і іншымі татарскімі сем'ямі).

Цеста:

1 кг муки, 250 г масла, 1 шклянка съмятаны, 3—4 яйкі, 2 лыжачкі соды, соль, цукар — па драбочку, у залежнасці ад фаршу.

Фарш мясны:

1 кг ялавічнага ці бараняга фаршу, 4 цыбуліны дробна пакрышаныя, соль, перац, меленая папрыка — паводле смаку.

Фарш салодкі:

1 кг яблыкаў, ачышчаных і пацёртых, або 1 кг тлустага тварагу, жменя разынак, намочаных у кітні і прамытых, 2 лыжкі цукру, сок з $\frac{1}{2}$ лімана.

Алей для смажанья ў фрытуры

З муکі, паловы масла, съмятаны, яек, соды і цукру (для салодкай начынкі; але солі і перцу — у выпадку мясной начынкі) старанна замяшаць вельмі круглое цеста, даліваючы пакрысе воду па меры патрэбы. Падзяліць цеста на 4 часткі, кожную раскачаць у як мага больш тонкія пласты. Зъмяшаць кампанэнты фаршу паміж сабой. Нашараўваць асобнія бліны маслам, выкладыць фарш, зверху пакласыць наступны блін і г.д. Скруціць у рулет, які затым звіваетца ў съпіраль накшталт «сыльмака», зъляпіць крыа. Смажыць у рондлі ў вялікай колькасці алею (які мусіць цалкам пакрываць перакачаўнік), мясны — каля дзвіюх гадзін, салодкі — крыху меней.

тым ліку крымскім татарам, пад называй *burtma*, што азначае «закручаны ў выглядзе съпіралі». Але нашыя татары, перайшоўшы на беларускую мову ўжо больш за 500 гадоў таму, мусілі знайсці для гэтай назвы беларускі адпаведнік, які захаваўся ва ўсіх традыцыйных іх грамадах і за межамі сучаснай Беларусі, у Літве і Польшчы, таксама. У самой Беларусі гэту страву таксама працягваючы гатаваць у татарскіх сем'ях, але гэта толькі іхная асабістая спраўа, такога ўзорні афіцыйнай падтрымкі, як у Польшчы або як у Літве краімскі кібін, у нас ня могуць атрымаць нават куды больш вядомыя ўласна беларускія стравы. У польскіх жа мэдых апошняя пару гадоў назіраецца своеасаблівая мода на перакачаўнік, пішучы пра яго ўсе асноўныя кулінарныя выданыні.

Чарговы халодны душ на галовы нашых «рамантых імпэрыялістаў»: калі б пэрыфэрыйныя «этнографічна-беларускія» тэрыторыі, асабліва Падляшша і Віленшчына, увайшлі ў склад БССР-РБ, што б увогуле засталося ад іх (і нашых) дарасейскіх і дасавецкіх трады-

ПОШТА РЭДАКЦЫІ**Як я пераходжу на беларускую мову**

Я хачу расказаць вам аб tym, як я пераходжу на беларускую мову.

Пачну спачатку. Колькі гадоў та-му, калі я навучаўся ў школе, на ўроку фізікі неяк зайдла размова паміж настаўніцай і вучнямі пра беларускую мову. Яна казала, што родная мова для нас — расейская. Мяне гэта вельмі запачапіла, і мы пачалі спрацца. Тады яна мне кажа: «Восе ты кашаш, што твая родная мова беларуская, але ж размаўляеш ты па-расейску, а перад тым каб сказаць што-небудзь па-беларуску, ты спачатку падумаеш па-расейску, а потым перакладзеш. На якой мове ты думаеш, тая і родная».

Я працягваў спрацца, але і сапрауды, я заўсёды думаў па-расейску, а потым перакладаў на беларускую мову. І тут я вырашыў пачаць думаць па-беларуску. Гэта выглядала так: пасля заняткаў, ідучы дадому, я казаў сам сабе (вядома ж, па-беларуску): «Вось прыйду, трэ будзе прыбрацца ў кватэры, зрабіць урокі, спачатку зь сябрамі г.д. Спачатку было неяк нязвычана. Гэта быў першы крок да мэй мэты.

Прайшоў час, і я пачаў у сваю гаворку ўстаўляць беларускія слоўы (дзякую, калі ласка, прабачце і г.д.). Неяк едучы ў аўтобусе, я сядзеў ля акна, і на прылынку зішла жанчына. Я ёй праланаваў сесцы (па-беларуску) і саступіў месца. Яна села і сказала: «Спасибо». Але ёй, напэўна, стала няёмка і літаральна праз скунду яна выпраўілася і сказала «Дзякую». Мне было вельмі прыемна ад таго, што мне адказалі па-беларуску.

Але перайсці на беларускую мову я пакуль ня змог. Прывык не-калькі. Але галоўная ў тым, што ў мяне амаль няма сяброў, якія б гэта падтрымлівалі. У мяне ёсьць толькі адна беларускомоўная сяброўка, з якой мы супстракаемся час ад часу.

А вам, Рэдакцыя, я хачу парыць аддаць адну старонку матэрыялам, у якіх будуць парады або пераходзе на беларускую мову.

Міхась, Курасоўшчына (Менск)

Ад Рэдакцыі. Міхась, далучайшчыся да беларускіх суполак і арганізацый — вам съвет памяняецца.

Царства — а не народ

Нарэшце атрымаў маю «Ніву». Гэта для мяне, як і «Народная

воля», — глыток жывой вады. Да-ведаўся, як прайшоў Дзень Волі ў Менску. І вось аб чым мае думкі. Адна Бацькаўшчына, адна зямля. Але два сцягі, і пад гэтымі сцягамі — дзяве Беларусі. І там, і там — за Незалежнасць. Але пад адзін сцяг людзі прыйшлі па закліку сэрца, а пад другі — хто пад прымусам, хто проста паглядзеца на канцэрт. Дык вось, наконт гэтага сказана ў Эвангельлі: «Не ўстаіць царства, што раздзялілася сама ў сабе». Менавіта царства, а не народ.

Хоць цяпер нашае грамадзтва падзеленае па ідэалагічных маты-вах, але гэта заганная систэма абавязкова развалицца. Савецкі Саюз разваліўся, бо ён быў шматнацыянальны імпэрыяй, а Беларусь не разваліцца як краіна, праста зынкне дыктатарскае кіраванье.

Павал, Дзіма, Артур, хлопцы і дзяўчыты, што церпяць ганенны, арышты, штрафы! Ни бойцеся, усомніце, што было напрыканцы існавання царскай Расеі. Тысічы маладых таксама сядзелі ў турмах, на катаргах, у высылках, і ў выніку тыраніі пала. У вас двайная перавага ў тым, што вы зь імем Хрыста, таму ў нас з вамі ўсё атрымаецца. Бачыце, што Бацькаўшчына ў запусценыні, ведайце, што час блізка (Мацвея 24: 15; 33-34).

Віншую вас са Святым съвітлагам Хрыстовага Ўваскрасення, здаройся вам, цярпеньня, веры. Жыве Бела-русь!

Сяргей Ціханавец, Бягомль

На чыім баку праўда

Нядыўна я прачытала хрысціянскі артыкул пастара Аляксандра Лядзлева (Латвія). Гэта так натхніла мяне і ўмацавала грамадзянскую пазыцыю! І я думаю, што гэты ўрывак натхніць усіх, хто выступае за праўду ў нашай краіне: «Нас сёняння наагул не хвалюе, шмат нас ці не. Нас хвалюе, на чым баку Бог. І калі мы будзем ведаць, на чыім баку праўда, мы будзем ведаць, на чыім баку Бог. Таму што Бог на тым баку, дзе праўда. Нават калі нам ня ўдасца адрэзу рэфармаваць, што я не зъяўляюся часткай гэтай систэмы. Я ня зъліўся з большасцю, ахвяраўшыся праўдай. Я выйшаў з гэтай большасці ў імя праўды. Пытанье: не ня ў тым, шмат нас ці мала. Пытанье: на чыім баку праўда?».

І на мітынгу 25 Сакавіка 2007 году мне, як веруючай, было так прыменна чуць слова Аляксандра Мілінкевіча: «З намі праўда, з намі Бог!»

Ірина Гоманава, Менск

ФЭСТЫВАЛЬ

Дні беларускай культуры у Кракаве

23-25 красавіка ў Кракаве (Польшча) пройдзе IV Фэстываль «Дні беларускай культуры». Сёлета яго назоў — «Пах вясноў-вальнасыці».

Возымуць удзел Аляксандар Мілінкевіч, Анжаліка Борыс, Алег Латышонак, Юры Хашчавацкі ды інш. У праграме — прэзэнтациі новых кніг, у прыватнасці, кнігі Алега Латышонка; паказы фільмаў «Плошча» і «Крыхі Чарнобылю»; фотавэрнісаж Кацярыны Межавец, а таксама выступы гуртоў «Таварыш Маўзэр» ды «Троіца».

СП

КАНЦЭРТ

Я буду жыць!

20 красавіка ў КЗ «Менск» адбудзеца дабрачынны канцэрт, збор ад якога пойдзе на лячэнне дзяцей з ганамі сэрца. На сёньняшні дзень у сьпісе 5 дзяцей, якім неабходная апэрацыя за мяжой.

Арганізатор канцэрту — Аляксандар Патліс (гурт «Новы Ерусалім»).

Даведкі па т.: (017) 203-31-82, 227-89-41

ІМПРЭЗА

Дзьве вечарыны ў адзін дзень

20 красавіка (пт) а 14-й у будынку філялягічнага факультэтута БДУ (вул. Маркса, 31) у аўдыторыі 113 пройдзе прэзэнтациі кніжнай сэрыі польскай клясыкі па-беларуску. Будуць прадстаўленыя зборы твораў Чэслава Мілаша, Зыбігнева Гэрберта, Рафала

т: 649-08-88, 766-24-26

БІЛЕТА ВІДКУПУЧАТУ ІЧЕНСКУ

КІНО НА DVD

ЭЛЕМЭНТАРНЫЯ ЧАСЬЦІНКІ (Elementarteilchen)

Драма, Нямеччына, 2006, 113 хв.

Рэжысэр: **Оскар Ролер**

У ролях: **Морыц Бляйтброй, Крыстыян Ульман, Мартына Гедэк, Франка Патэнтэ**
Матуля Бруна І Міхаэля была гіпі. І цяпер Бруна пускацца ва ўсе цяккія, а Міхаэль марыць зъмяніць чалавечыя гены...

Драма з футурыстычнымі намекамі паводле рамана Мішэля Уэльбэка. «Срэбны мядзьведзь» Морыцу Бляйтброя на МКФ у Бэрліне.
Менск, Кісялёва, 12. Т.: 643-21-08

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Фляндрыя

Фляндрыя (Flandres)

Францыя, 2006, каляровы, 91 хв.

Рэжысэр: Бруна Дзюмон

Ролі выконваюць: Адэлайд Лёру, Самуэль Буадэн, Аны Крэтэль, Жан-Мары Брувар

Жанр: Драма

Адзнака: 6 (з 10)

Фэрмэр Дэмэстар корміць сьвінняй, арэ зямлю і забаўляеца ў кустах зь сяброўкай дзяцінства. Дзяўчына без згрызотаў сумленья сьпіць і зь сябрам Дэмэстара. Але абодвух адпраўляюць на вайну. У далёкай мусульманскай краіне героі будуць забіваць дзяцей, гвалціць жанчынаў — і ўцякаць ад партызанаў. Дэмэстар кіне параненым сваіго сябра й вернецца да дзяўчыны, каб сказаць, што какае яе.

Фільм канскага ўлюбёнца Бруна Дзюмона, які ўжо «дабіваў» публіку сваёй «Чалавечнасцю» і «29 пальмамі»

— аскетычна-мінімаліскі і незабытна нудны.

Чвяканье будру пад ботамі рыфмуеца з хліпамі кайтусных целаў, адстаронена-пастаральныя пэйзажы зъмяняюцца гвалтоўнымі сценкамі, а твары не-прафесійных актораў нічога не выяўляюць. Музыкі німа, гукі вязнуць у цішыні, слова амаль не патрэбныя.

Фэстывальны фільм філёзафа Бруна Дзюмона не разылічаны на масавую аўдиторыю. Гэта кіно для крытыкаў, якія падзяліліся ў сваіх меркаваннях.

Пры жаданні ў карціне можна знайсці элемэнты мэтафізичнага натурализму, прыпавесцьцевую глыбіню і сацыяльныя пратэст, брэхтаўскую адстароненасць і брэсонайскі аскетызм, вышуканы намёкі на Даастаўскага й Русо — і парадавацца за «каліграфічна-цялесную» фотагенічнасць.

І крытыкам анічога болей не застаецца.

Бо як шчэ апраўдаць паўтары гадзіны безнадзейна згубленага часу?

Фільм дэманструеца ў менскім «Доме кіно» як радыкальная канская стужка.

ВЫСТАВЫ

Космас Івана Міска

Адкрылася пэрсанальна-выставка з нагоды 75-годдзя заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі Івана Міска. Яго скульптуру, графіку і жывапіс можна пабачыць у **Мастацкім музеі** (вул. Леніна, 20) да 14 траўня.

Роднае

18 красавіка а 17-й у **Палацы мастацтваў** пройдзе прэзэнтация выставы **Пятра Сьвентахоўскага** «Роднае», на якой адбудзеца сустрэча яго вучняў, сябру, усіх, каму цікавая яго спадчына. Большасць твораў будзе ўзятая з коллекцыяў Нацыянальнага мастацтва музэю, Музэю сучаснага выяўленчага мастацтва і фондаў Саюзу мастакоў.

ТЭАТРЫ

Опера

Вялікая зала **Белдзяржфілар-монії**

20 (пт) — I.Брамс «Нямецкі рэвюем».

Купалаўскі тэатар

28 (сб) — «Вольга».

20 (пт) — «Я не пакіну цябе...».

21 (сб) — «Сымон-музыка».

22 (недз) — «КІМ».

23 (пн) — «Смак яблыка».

25 (ср) — «Чычыкаў».

22 (недз) — «Афрыка».

малая сцэна

20 (пт) — «Маці».

22 (недз) — «Востраў Сахалін».

23 (пн) — «Апельсінава віно».

Тэатар беларускай драматургіі

21 (сб) — «Адэль».

22 (недз) — «Айбаліт, Бармалей, пра жывёл і Брадвэй».

22 (недз) — «Нізваны госьць».

24 (аўт) — «Белы анёл з чорнымі крыламі».

У нас родзяцца шчанюкі

Калі мы пераехалі ў новы дом — гэта было 20-га ці 21-га чысла — мы вельмі чакалі шчанюкоў ад сабакі, а сабака быў у гаспадара гэтага дома. То на наступны дзень, калі я ўжо прачнулася і проста ляжала і ўяўляла, што ў нас родзяцца шчанюкі, то так і было. Прыйягаете мама і кажа запыханым голасам: «Шчанюкі радзіліся!» Я як адзелася, як паела, то як пабягу на двор. Але там аказаўся толькі адзін шчанюк. А пасьля прыехаў гаспадар, яго звалі Лёня, з сваёй жонкай, і трохі падаглядалі сабаку, а пасьля яны забралі яго дамоў, каб яна нарадзіла яшчэ шчанятаў. А потым, калі мама ўкладвала спаць аднаго съпінагрызу, то я запісала гэты тэкст.

У нас цёмная лесьвіца

Калі мы пераехалі ў новы дом — гэта было 20-га ці 21-га чысла — я пачала баяцца хадзіць па цёмнай лесьвіцы. Цяпер маме прыходзіцца ўключачыць съятло. Я ўяўляю, як яна стамілася ад мяне.

Усё трэба класьці на месца

Калі мы пераехалі ў новы дом — гэта было 20-га ці 21-га чысла — то я згубіла свой альбом, і вельмі злавала, і білася галавой у канапу. І не шукала, хоць я хацела знайсьці яго. А за паўгадзіны мама знайшла яго ў скрынцы, дзе ляжыць пыласос. Цяпер я знаю, што ўсё трэба класьці на месца або запамінаць, што куды я кладу.

Як мяне тата ў школе забываўся

Калі я пайшла ў школу, дык пасьля сну мяне забываўся тата, і тады Ірына Юр'ёна ўстроіла гістэрыку, што як гэта яе не адпускаюць дадому. І тады мяне адвялі ў «Б» клас. А потым нас з Аланам адвялі ў ясьлі і там тут жа забралі Алана. А пасьля мяне пачалі даглядаць, і я папрасіла есьці. І мне дали хлеб, намазаны варэннем, і хадзелі заварыць чай. Але тут прыехаў тата і мяне забраў.

Тома,
вучаніца 1 класу гімназіі № 23 г.Менску.

літаратурНЫ сшытак «НН»

красавік 2007

Курт Вонзгут. Бойня №5, або Крыжовы паход дзяцей	18
Павал Касцюковіч. Гурковы цукар	20
Тацяна Барысік. Смачна есьці	23
Павал Вусаў. Выбраны народ	23
Вачыма дазымэтрысткі. Гутарка зь Віктарам Корзунам	24

год паэзіі

Сяржук Сыс. «Дзяўчына, якая з табою так шчыра гуляе...»	26
Арцюх Германовіч. Вясна	26

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

БЕЛАРУСКІ САДОК

Шукаем дзетак-дашкяляту для стварэння беларускіх групай з верасні на заходзе Менску (районы Красны Бор—Сухараў—Захад), магчыма, ясельная і садоўская разнаўзроставая групы. Далучыцеся! З намі можна звязацца па тэл. 183-84-19, Лебедзі.
Lebiedz@tut.by

РЭПРЭСАВАНЫЯ НАСТАҮНІКІ

Падрыхтаваны энцыклапедычны даведнік «Рэпрэсаваныя настаўнікі». Біяграфіі расстряляных або загнульых у сталінскіх канцлягерах настаўнікаў з Беларусі. Калі вам вядома што пра пакутнікі або ёсьць магчымасць паўдзельнічаць у праекце, тэлефануць: 753-82-12, 755-25-61, (017) 211-09-53. Леанід Маракоў

КНІГІ, МУЗЫКА

Абмен культуралягічнай інфармацыяй, кнігамі. Дашло сьпіс пропланоў. Канфэрэнцыі, літаратурныя вечарыны, выдавецкія праекты. Ад Вас — каперта са зваротным адрасам. а/c 195, 220030, Менск. aleksnigi@mail.ru

ПРАЦА

Дзяўчына-філялягіня шукае любую працу, звязаную з тэкстамі. Вялікі вопыт працы. Т.: 174-98-91

А ТЫ ПАДПІШЫСЯ!

Каб рэгулярна атрымліваць
«Нашу Ніву»,

проста паведаміце ў Рэдакцыю свой
адрес. Адначасова Рэдакцыя звязвятаеца з
просьбай ахвяраваць на выданье.

СЯБРОЎСКІЯ ПАДАРОЖЖЫ

Зынцер Касцяпроваіч запрашае ў сябровскія падарожжы. 22 красавіка «Палацы і сувязыні ішкальдзь—Вольна—Сталовічы—Косава—Ружаны—Сынковічы—Слонім—Жыровічы. 29—30 красавіка Вільня—Меднікі—Трокі. Кантакты: GSM 622-57-20, 509-12-16, 110-19-28, 573-88-17, (017) 292-54-58

IN MEMORIAM

На сایце nn.by разъмасцілі свае спачуваныі Дзымітры Вінчэўскі, Аляксандар Фядута.

«Так здарылася, што я вучыўся ў Клецкай СШ у адным класе са старэйшым братам нябожчыкам — май сябрам Раманам, а зь Валерам у адным класе вучылася мая малодшая сястра Ніна (Раман памёр зусім маладым гадоў дваццаць таму). Добраім знаёмымі былі зь дзяцінства. Усіх некалі вучыла мая маці, якой зараз 82 гады». **Зямляк** «Бывай, дарагі зямляча, хай пухам будзе табе родная беларуская зямля. Такой кампаніі, як у ёй, мы нідзе болей ня знайдзем...» **Л. Дз.**

Рэспубліканскае грамадзкае аб'яднанні «Таварыства беларускай школы» аб'яўляе конкурс на ўдзел у міжнародным беларуска-польскім праекце «Народны альбом». Рэпэтыцыі і паказы спектакля адбудуцца ў Беларусі і Польшчы (Закапанэ, Гданьск, Варшава) падчас летніх вакацый.

На конкурс запрашваюцца наўчэнцы 8—10 класаў, якія маюць акторскія і вакальнія здольнасці.

Ахвотных узяць удзел у конкурсе запрашаем тэлефанаваць: 692-55-13, 333-15-56

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Але ці ж моцнае будзе гасударства толькі тым, што вельмі многа мецьме сваіх ваякоў? Не. У апошнюю вайну Расея выставіла 1 мільён 120 тысячай войска, а японца там мала болей як паймільёну было. І няшчасны перажыткі гэтае вайны павінны насягады служыць знакам таго, што мала ўзяць маскаля, а мець трэба стараныне і аб яго прасьвету. Яшчэ будзе скасавана ўстанова, каб салдаты ў дзенішчыкі ды ў «нестрайвя» браць. Бо брыдыка ўжывальч чалавека, прызначанага для абароны дзяржавы, для такіх работ.

«Наша Ніва», №16, 1907

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
3.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Лукевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская
шэф-рэдактар Андрэй Дынько
фотарэдактар Арыём Лява
галоўныя рэдактары Андрэй Скурко
мастакі рэдактары Сяргей Харэўскі
заснавальнік Місцавы фонд выдання
газеты «Наша Ніва»
выдавец Прыватнае предпрыемства
«Суродзіні»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЙ:
220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» забавяжваза. 12 палос форматам A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Віддзяленне беларускім дон друку». Менск, пр. Ф. Скарбы, 79. Рэдакцыя не нікса адказнасць за звест раклімых абвестак. Кошт свабодны. Пасведчанне абрагістравы парыядычнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрдычны адрес: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 012206280014 МГД ААТ «белавестбанк», Менск, код 764. Наклад 2241. Газета выдаецца 48 разоў на год. Нумар падпісаны ў друк 23.00 18.04.2007. Замова № 2148. Рэдакцыйны адрес: Калектарная, 20а-112.